

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKİYE’DE RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALINDA GRAFİK
TASARIM İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN
İNCELENMESİ

RESİM YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF CAN

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. MERAL PER ÇAKAR

BOLU, ARALIK - 2024

KABUL VE ONAY SAYFASI

Elif CAN tarafından hazırlanan “**TÜRKİYE’DE RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALINDA GRAFİK TASARIM İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Eğitimi Programında Yüksek Lisans olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir. 23/12/2024

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Doç. Dr. Meral PER ÇAKAR
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Prof. Dr. Alpaslan UÇAR
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Esra YILDIRIM
Bartın Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir
- aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

.....

ELİF CAN

ÖZET

TÜRKİYE’DE RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALINDA GRAFİK TASARIM İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF CAN

**BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
(TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. MERAL PER ÇAKAR)**

BOLU, ARALIK - 2024

XI + 86 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yazılmış lisansüstü tezleri temel nitelikleri kapsamında incelemektir. Araştırma; Yükseköğretim Kurulu (YÖK) veri tabanında “Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı”, “Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında”, “Grafik” anahtar kelimesiyle belirlenmiş nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiş, 72 kayda ulaşılmıştır. Ulaşılan kayıtların arasından 55 tezin Grafik Tasarım ile ilgili olduğu özet bölümleri okunarak tespit edilmiş ve araştırma kapsamına 55 tez alınmıştır. Araştırma 2024 yılına kadar yayımlanmış lisansüstü tezlerini kapsamaktadır. İlgili tezler üniversite, enstitü, türü, yılı, yazım dili, danışman sayısı, danışmanların ünvanı, cinsiyeti, araştırmacının cinsiyeti, yöntemi ve konu yönelimleri bakımından incelenmiştir. Araştırma sonuçları SPSS programı ile sonuçlar frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Grafik Tasarım alanında yapılan lisansüstü çalışmalarda belirli üniversitelerin öne çıktığı, Eğitim Bilimleri Enstitülerinde araştırmaların yoğunlaştığı, en çok yüksek lisans tezinin yazıldığı, tezlerin tamamının yazım dilinin Türkçe olduğu, en çok tezin 2022 yılında yayımlandığı, genellikle 1 danışman seçiminin yapıldığı, danışman seçiminde Prof. Dr. gibi yüksek akademik ünvana sahip öğretim üyelerinin seçildiği, erkek danışmaların tercih edildiği, kadın araştırmacıların fazla olduğu, nitel ve karma yöntemler kullanılarak araştırmaların yapıldığı ve belirli konularda yoğunlaşıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Grafik Tasarım alanında özellikle doktora olmak üzere lisansüstü tez sayılarının artırılması önerilmektedir.

ANAHTAR KELİMELER: Sanat Eğitimi, Resim-İş Eğitimi, Grafik Tasarım, Yüksek Lisans Tezi, Tez İnceleme

ABSTRACT

THE EVALUATION OF POSTGRADUATE THESIS ON GRAPHIC DESIGN IN THE DEPARTMENT OF ART EDUCATION IN TURKEY

MA THESIS

ELİF CAN

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF FINE ART EDUCATION

BRANCH OF PAINTING EDUCATION

(SUPERVISOR: ASSOC. PROF. DR. MERAL PER ÇAKAR)

BOLU, DECEMBER 2024

XI + 86 pages

The aim of this research is to examine the graduate theses written about "Graphic Design" in the Department of Fine Arts Education, Department of Painting and Art Education in Turkey within the scope of their basic qualifications. Therefore, the research was examined by using the document analysis method, one of the qualitative research methods, in the Higher Education Council (YÖK) database with the keyword "Fine Arts Education Department", "Painting and Drawing Education Department", "Graphic". Accordingly 72 records were found. It was determined that 55 theses in the records were related to Graphic Design by reading the summary sections and 55 theses were included in the scope of the research. It covers graduate theses published until 2024. The relevant theses were examined in terms of university, institute, type, year, written language, number of advisors, title of theses supervisor, gender, gender of the researchers, method and subject orientations. The results of this research were expressed as frequency and percentage with the SPSS program. It was concluded that certain universities stood out in graduate studies in the field of Graphic Design, researches were concentrated in Educational Sciences Institutes. In addition to that Master's theses were written most, the written language of all theses were Turkish, and most theses were published in 2022. In general, during the research only one thesis supervisor was selected, faculty members with high academic titles such as professor doctor were selected in thesis supervisor selection, male thesis supervisors were preferred. On the other hand, female researchers are more than male researches, qualitative and mixed methods were used. It was concluded that the focus was on certain issues. In this research, it is recommended to increase the number of graduate theses, especially doctoral theses, in the field of Graphic Design.

KEY WORDS: Art Education, Painting and Art Education, Graphic Design, Master Thesis, Thesis Review

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
TABLO LİSTESİ	ix
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	x
TEŞEKKÜR	xi
1. GİRİŞ.....	12
1.1 Problem Durumu	12
1.2 Araştırmanın Amacı.....	17
1.3 Araştırmanın Önemi	17
1.4 Problem Cümlesi	17
1.5 Alt Problemler	17
1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	18
1.7 Araştırmanın Sayıltıları	19
1.8 Tanımlar.....	19
1.9 Kavramsal Çerçeve.....	20
1.9.1 Eğitim	20
1.9.2 Sanat Eğitimi	26
1.9.3 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi	28
1.10 Türkiye’de Yükseköğretim.....	32
1.10.1 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalları	36
1.11 Grafik Tasarım.....	37
1.11.1 Türkiye’de Grafik Tasarım Ana Bilim Dalı.....	40
1.12 İlgili Literatür (Türkiye/ Türkiye Dışında Yapılan Araştırmalar)	42
1.12.1 Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	42
1.12.2 Türkiye Dışında Yapılan Araştırmalar	46
2. MATERYAL ve YÖNTEM.....	48
2.1 Araştırmanın Yöntemi	48
2.2 Veri Toplama Araçları.....	48
2.3 Verilerin Çözümlemesi.....	50
3. BULGULAR	52
3.1 Araştırmanın 1. Alt Problemine Ait Bulgular.....	52
3.2 Araştırmanın 2. Alt Problemine Ait Bulgular.....	54

3.3 Araştırmanın 3. Alt Problemine Ait Bulgular.....	55
3.4 Araştırmanın 4. Alt Problemine Ait Bulgular.....	57
3.5 Araştırmanın 5. Alt Problemine Ait Bulgular.....	58
3.6 Araştırmanın 6. Alt Problemine Ait Bulgular.....	59
3.7 Araştırmanın 7. Alt Problemine Ait Bulgular.....	60
3.8 Araştırmanın 8. Alt Problemine Ait Bulgular.....	62
3.9 Araştırmanın 9. Alt Problemine Ait Bulgular.....	63
3.10 Araştırmacının 10. Alt Problemine Ait Bulgular	64
3.11 Araştırmacının 11. Alt Problemine Ait Bulgular	66
4. TARTIŞMA	70
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	74
6. KAYNAKLAR.....	77
7. EKLER.....	81

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı ..	53
Şekil 3.2 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı	55
Şekil 3.3 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımı	56
Şekil 3.4 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Yazım Diline Göre Dağılımı ...	57
Şekil 3.5 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Tamamlanma Yılına Göre Dağılımı	59
Şekil 3.6 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Danışman Sayısına Göre Dağılımı	60
Şekil 3.7 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Tez Danışman Ünvanına Göre Dağılımı.....	61
Şekil 3.8 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Tez Danışman Cinsiyetine Göre Dağılımı.....	63
Şekil 3.9 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Araştırmacı Cinsiyetine Göre Dağılımı.....	64
Şekil 3.10 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Yöntemine (Model, Desen) Göre Dağılımı.....	65
Şekil 3.11 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Konu Yönelimlerine Göre Dağılımı.....	68

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1 YÖK, Resim- İş Öğretmenliği Lisans Programı, 2019	37
Tablo 2.1 YÖK Ulusal Tez Merkezi Detaylı Tarama	49
Tablo 2.2 YÖK Ulusal Tez Merkezi Ana Bilim Dalı, Bilim Dalı ve Özet Sekmesine “Grafik” Detaylı Tarama.....	49
Tablo 2.3 YÖK Ulusal Tez Merkezi Bulunan Tezlerin Yıl Bazında Sıralanışı	49
Tablo 3.1 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı ..	52
Tablo 3.2 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı	54
Tablo 3.3 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımı	56
Tablo 3.4 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Yazım Diline Göre Dağılımı ...	57
Tablo 3.5 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Tamamlanma Yılına Göre Dağılımı.....	58
Tablo 3.6 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Danışman Sayısına Göre Dağılımı	59
Tablo 3.7 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Tez Danışman Ünvanına Göre Dağılımı.....	61
Tablo 3.8 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Tez Danışman Cinsiyetine Göre Dağılımı.....	62
Tablo 3.9 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Araştırmacı Cinsiyetine Göre Dağılımı.....	63
Tablo 3.10 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Yöntemine (Model, Desen) Göre Dağılımı.....	64
Tablo 3.11 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Konu Yönelimlerine Göre Dağılımı.....	66
Tablo 3.12 (devam) Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Konu Yönelimlerine Göre Dağılımı.....	68
EK 7.1: 2007-2024 yılları arası Grafik Tasarım ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezleri inceleme veri tablosu.....	81

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
GEF	: Gazi Eğitim Fakültesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ÖBA	: Öğretmen Bilişim Ağı
Öğrt.	: Öğretim
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
Prof.	: Profesör
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon
TV	: Televizyon
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu
Yrd.	: Yardımcı

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca bana görüş ve önerileriyle destek olup, yol gösteren değerli danışmanım Doç. Dr. Meral PER ÇAKAR'a, çok kıymetli jüri üyelerime en derin saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Bu zorlu süreç boyunca her zaman yanımda olan, beni motive eden, akademik anlamda da desteğini esirgemeyen sevgili eşim Ahmet CAN'a, tez yazımı sürecinde sürekli çalışmama izin veren ve gülüşleri ile beni motive eden kızım Ece ve oğlum Alper'e teşekkür ederim.

Benim bu günlere gelmemi sağlayan, hayatım boyunca desteklerini hiç esirgemeyen, her koşulda ve her zaman yanımda olan annem Fadime ERÖZ, babam Emin ERÖZ, ablam Ebru ŞAHİN ve kardeşim Emrah ERÖZ'e ayrıca teşekkür ederim.

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, problem cümlesi ve alt problemleri, önemi, sınırlılıkları, sayıltıları ve araştırmada geçen bazı önemli kavramların tanımları ile ilgili detaylı bilgilere yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Eğitim genel anlamda kişinin doğumuyla birlikte başlayıp hayatı boyunca devam eden bir süreci tanımlamaktadır. Bu süreç bireyin doğuştan genetik olarak getirdiği çoğu özelliğini çevreyle etkileşimi esnasında ortaya çıkarması, bilgi beceri ve yeni tutumlar kazandırmasıdır. Öğretim ise belirli bir kuramsal yapılanma içinde önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmak için kurgulanan sistemli bir yapıdır. Hedeflenen bilgilerin öğrenilmesi için kolaylaştıracak etkinliklerin uygulanması aşaması olarak ifade edilebilir (Kuzgun vd., 2014)

Eğitim, çoğu zaman okulda başlayan bir süreç olarak algılanır. Ancak, bireyin ilk eğitim deneyimleri aile ortamında başlar. Aile, çocuklara temel değerler ve davranış kalıplarını kazandırırken, okul bu kazanımların sistematik bir şekilde geliştirilmesine katkıda bulunur.

Eğitim bir davranış değiştirme sürecidir. Bu davranışların olumlu yönde olması beklenmektedir. Eğitimin bir süreç olduğu vurgulanmıştır. Eğitimin sürecini öğrenme öğretme olayları oluşturur. Eğitim, belli bir hedefe ulaşmak veya bir davranış değişikliğini gerçekleştirmek için birbirini takip eden olayların bütünüdür şeklinde de ifade edilebilir (Arslan, 2009).

Eğitim bireylerin hayatlarının her aşamasında önemli bir rol oynar ve yaşam boyu devam eden bir öğrenme yolculuğu olarak kabul edilir. Ancak, eğitimin etkili olabilmesi için temel ilkeleri ve amacı iyi kavranmalıdır.

Eğitim; sadece belli yaşlarda verilen kuru bilgiler olarak yorumlanmamalı yaşam boyu süren bir süreç olarak algılanmalı, eleştirci, sorgulayıcı, şüphe edici bir yapı içinde verilmelidir. Çünkü eğitim, kişinin davranışlarını olumlu etkilemek için bireyle toplum, toplumla birey arasındaki ilişkileri düzenlemekte yüzyıllar boyunca en etkili araç olmuştur. Toplum olarak yeni bin yılda eğitime her zamankinden daha fazla değer vermelidir. Çünkü uygarlığımız yeni bin yılda

eğitimle gelişecektir. Eğitim sadece okullarda uygulanmamalıdır. İşveren durumundaki kurumlar okula dönüştürülmeli, kişilerin ve toplumun anlamlandırmaları devamlı değişen öğrenme bilincini geliştirilerek bireyin teknolojiye her durumda hazır olduğu bir toplum meydana getirilmelidir (Vural, 2005).

Okul eğitimi, bireyin bilgi birikimini arttırmasının yanı sıra sosyal beceriler edinmesine ve sorumluluk bilinci geliştirmesine olanak tanır. Bununla birlikte, eğitim süreci sadece okul yılları ile sınırlı değildir; bireyler iş hayatında, sosyal çevrelerinde ve teknolojinin sunduğu olanaklarla her an öğrenmeye devam eder.

Eğitim, belli bir konuda bireye bilgi ve davranış kazandırma işidir. Bireyi geliştirmeye ve yetiştirmeye yönelik eğitim ailede başlar ve okulda devam eder. Sanat eğitimi sadece sanatla ilgili unsurları kapsayan bir eğitim olmayıp, içinde yaşadığımız çağın gelişen ve değişen şartları ve yaşantımızdaki sosyal ve psikolojik sorunlarımızın getirdiği yeni durumlar düşünüldüğünde bireyin dışında diğer alanlara da katkı sağlayan; bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor davranışlara da etkileyen bir alandır. Sanat eğitimi, eğitim içerisinde ayrı bir yere sahiptir. Sanat eğitimi uygulamalı çalışmaları da içerdiğinden yaratıcılığı da etkilemektedir (Yolcu, 2009; Uysal, 2005).

Günümüzde sanatı geniş kitleler konuşmaktadır. Hızlı gelişen teknolojinin sunduğu görsel imkânlarla geniş bir alan sanattan faydalanmakta ve etrafında oluşan sanat aktivitelerine tanıklık etmektedir. İnsanoğlunun en önemli buluşlarından biri olan internet, sanata erişim konusunda adeta bir devrim yaratmıştır. İnternet sayesinde, sanatsal etkinlikler ve eserler, fiziksel olarak yerinde bulunma zorunluluğu olmadan, sanal ortamda kolayca deneyimlenebilir hale gelmiştir. Bu durum, insanların hem nitelikli hem de niteliksiz sanat eserleriyle, bilinçli ya da rastlantısal şekilde karşılaşmalarını kaçınılmaz kılmıştır. Bu çerçevede, sadece sanatsal üretim değil, sanat eserlerinin tarihsel ve kültürel bağlamda nasıl değerlendirileceği konusunda da bir bilinç kazandırılması gerekmektedir. Tüm bu etkenler, günümüzde sanat eğitiminin önemini daha da artırmakta sanat eğitimi ve sanatın tarihçesine duyulan ilginin nedenini açıkça ortaya koymaktadır (Yolcu, 2009).

Sanat kavramı geçmişten günümüze kadar insanoğlunun hayatının her anında var olmuştur. Tarih öncesi çağlardan başlayan sanatın yolculuğu, duvarlardaki oymalarda, vazoların üstündeki resimlerde, ahşap oymacılıkta, müziğin doğa seslerinden başlayarak ritimlerden müziğe dönüştürmüştür. Sanat ve eğitim bir bütündür. Ülkemizde resim-iş bölümü sanat eğitimi tarihinde önemli bir yere sahiptir (Semiz, 2023; Kırıçoğlu, 2002).

Ortaokul kültür dersleri öğretmenleri ile resim eğitimi dersleri öğretmenleri, ilk olarak Eğitim Enstitülerinde yetişmişlerdir. Eğitim enstitülerinin çekirdeğini teşkil eden ilk kurum 1926 yılında Orta Mahalle Mektebi ismiyle açılmıştır. 2 yıl eğitim-öğretim veren bu okul ertesi yıl Ankara'ya taşınmış ve bir de pedagoji bölümü eklenmiştir (MEB,1999).

1928 yılında Resim-İş dersleri için; Öğretmen Okulları ile Pedagoji Enstitülerine ve seminerlere katılmak üzere Almanya'ya bazı sanatçılar gönderilmiş, 1932 yılında eğitimlerini başarıyla tamamlayarak yurda dönmüşlerdir (Gazi Eğitim Fakültesi, 2016).

Sanatçılar, özellikle de resim öğretmenleri, Almanya'daki gelişmiş eğitim yöntemlerini görmek ve bu bilgileri Türkiye'ye taşımak amacıyla gönderilmişti. Bu, Türk sanat eğitiminin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Bu sanatçılar arasında Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nurullah Berk, Zeki Faik İzer, Ali Çelebi ve Elif Naci gibi isimler vardır. Onlar, yurt dışından aldıkları eğitimle Türkiye'de modern resim anlayışının gelişmesine büyük katkıda bulunmuşlardır (Dilmaç, 2010).

1932 yılında Gazi Üniversitesi'nde (o zamanki adıyla Gazi Orta Mahalle Mektebi ve Terbiye Enstitüsü) Resim-İş bölümü kurulmuş ve bölümün ilk programı hazırlanmıştır. Gazi Üniversitesi Türkiye'nin ilk sanat eğitimcisi yetiştiren kurumudur (GEF, 2016).

1929-1933 yılları arasında Eğitim Enstitülerine resim-iş bölümleri de eklenerek, öğretim süresi 3 yıl olarak kabul edilmiştir. Sayıları gittikçe çoğalan ortaokullara, her ders için ayrı dal öğretmeni verilmesi zorlaşmış, bunun için öğretmen yetiştirmek amacıyla 1946 yılında toplu dersler şubesi kurulmuştur. Eğitim Enstitülerinin ortaokullara dal öğretmeni yetiştirme işlevi (Resim-İş bölümü de dahil) 1978-1979 öğretim yılına kadar devam etmiştir. Eğitim

Enstitüleri branş öğretmeni yetiştirmektedir. Bu Enstitülerin öğretim süresi bu yıldan itibaren 4 yıla çıkarılmış, adları Yüksek Öğretmen Okulu olarak güncellenmiş, temel eğitim ikinci kademe ve liselere de branş öğretmeni yetiştirecek şekilde yeniden tasarlanmıştır. 1974-1975 öğretim yılından itibaren hazırlık sınıfı uygulaması ile öğrenci alımına son verilmiştir. 3 yıl olan Eğitim Enstitülerinin öğretim süresi 4 yıla çıkarılmış, programlarının liselere de öğretmen yetiştirecek şekilde uygulanması sonucu uzun yıllardır uygulanan Yüksek Öğretmen Okullarının öğretmen yetiştirme işlevi 1978-1979 yılında fiilen sona ermiştir. Böylece ilkokullar için öğretmen yetiştiren 2 yıllık Eğitim Enstitüleri; 2 yıllık Eğitim Yüksek Okulu haline, ortaokullar için öğretmen yetiştiren 3 yıllık Eğitim Enstitüleri de; 4 yıllık Eğitim Fakültelerine dönüştürülmüştür (MEB, 1999).

1992 yılında sınıf öğretmeni yetiştiren 2 yıllık program, 4 yıllık eğitim programlarına çıkarılmış ve öğretmenlik mesleği yalnızca eğitim fakültesi mezunlarının yapabileceği bir alan haline gelmiştir. 1994 yılında Türkiye'deki eğitim fakültesi sayısı 34 iken, 1999 yılına gelindiğinde bu sayı 51'e yükselmiş ve önemli bir artış göstermiştir. Bu artış, yeni fakültelerin açılması ve öğretmen ihtiyacını karşılamak için eğitim fakültelerine daha fazla öğrenci alınmasıyla öğrenci sayısının da belirgin şekilde yükselmesine sebep olmuştur. 1997 yılında zorunlu ilköğretim süresinin 5 yıldan 8 yıla çıkarılmasını sağlayan İlköğretim Yasası ile özellikle ilköğretim düzeyinde öğretmen açığı ciddi boyutlara ulaşmıştır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile Yükseköğretim Kurulu (YÖK) arasında kapsamlı bir işbirliği başlatılmıştır. 1998-1999 akademik yılı itibarıyla, öğretmen yetiştiren programlarda alan derslerine ve okullarda uygulamalı çalışmalara daha fazla önem verilmiştir. Ayrıca, bu süreci desteklemek amacıyla 1998 yılında YÖK ve MEB işbirliğiyle fakülte-okul işbirliği sistemi hayata geçirilmiştir (Öğretmen Eğitimi Dizisi, 1999).

Öğretmen yetiştiren 4 yıllık yükseköğretim kurumlarının program ve müfredatlarını geliştirme projesi YÖK tarafından hazırlanmıştır (MEB, 1999).

1926'da "Güzel Sanatlar Akademisi" adını almasıyla Sanâyi-i Nefise Mektebi'nin, 1927 yılında dönemin Akademi Müdürü Namık İsmail Bey

tarafından “Afiş Atölyesi” adıyla kurulan bölümü, Grafik Tasarım eğitimi veren ilk kurum olmuştur (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2021).

Eğitim fakülteleri yapılandırılırken akademisyen adaylarının yetiştirilmesi ve alanında bilgi aktarımının karşılığında akademiye katkı yapılması amacıyla lisansüstü programları oluşturulmuştur.

Yükseköğretim Kurumu Lisansüstü Eğitim ve Öğretim yönetmeliğine göre lisansüstü; yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik programlarından oluşan lisansüstü eğitim ve öğretimi düzenlemektedir (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, 2016).

Bu araştırmada Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” alanında yazılan lisansüstü tezler incelenmiştir. İlgili tezler YÖK veri tabanında nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi yöntemi ile taranarak incelenmiştir. 2007 yılı ile 2024 yılı arasında yayımlanmış lisansüstü tezlerini kapsamaktadır. Gerek kapsam geçerliliği bakımından, gerekse incelenecek kriterler bakımından Resim-İş Eğitimi alanına yön vereceği düşünülmektedir. Bu çalışmada Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanan 72 kayıt bulunmuştur. Bulunan kayıtların içindeki 55 tezin Grafik Tasarım ile ilgili olduğu özet bölümleri okunarak tespit edilmiştir. Bu çalışmada; Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış 55 tez; üniversite, enstitü, türü, yılı, yazım dili, danışman sayısı, danışmanların ünvanı, cinsiyeti, araştırmacının cinsiyeti, yöntemi ve konu yönelimleri bakımından incelenmiştir.

Literatür incelendiğinde Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili ilk tezin 2003 yılında yazıldığı tespit edilmiş fakat bu tezin veri tabanı üzerinden yayımlanma izni olmadığı için inceleme kapsamına alınmamıştır. Daha sonra izinli ilk tezin 2007 yılında yayımlandığı ve günümüzde yapılan araştırmaların halen devam ettiği gözlemlenmiştir. Araştırmalar değişen öğretim programları ve dönem özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Bilimsel araştırmaların; hangi üniversite, enstitü, danışmanlarının ünvanı, cinsiyeti, yöntemi vb. kategorilere göre eğilim gösterdiğinin belirlenmesi açısından değer taşımaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında 2024 yılına kadar “Grafik Tasarım” ile ilgili yazılmış lisansüstü tezleri temel nitelikleri kapsamında incelemektir. Bu temel nitelikler; üniversite, enstitü, tezin türü, yazım dili, tamamlanma yılı, danışman sayısı, tez danışmanı ünvanı, cinsiyeti, araştırmacı cinsiyeti, yöntemi ve konu yönelimlerini kapsamaktadır.

Çepni (2014)’e göre doküman analizi süreci, araştırma ile ilgili ulaşılan kayıt ve belgelerin toplayıp belirli bir sisteme göre kodlayarak inceleme işlemidir. Bu amaçla doküman incelemesi yapılarak tez YÖK veri tabanından yayımlanmış tezlere ulaşılmış ve değerlendirilmiştir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezleri araştıran kapsamlı ve sistematik bir teze rastlanmamıştır. Bu sebeple bu araştırma alandaki araştırmacılara yol gösterici olması açısından önem taşımaktadır.

1.4 Problem Cümlesi

Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin temel nitelikleri nasıldır?

1.5 Alt Problemler

1. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
2. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?
3. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin türüne göre dağılımı nasıldır?
4. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin yazım diline göre dağılımı nasıldır?
5. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin tamamlanma yılına göre dağılımı nasıldır?

6. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin danışman sayısına göre dağılımı nasıldır?

7. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin tez danışman ünvanına göre dağılımı nasıldır?

8. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin tez danışman cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?

9. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin araştırmacı cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?

10. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin yöntemine (model, desen) göre dağılımı nasıldır?

11. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin konu yönelimleri nasıldır?

1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalındaki ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezleri ile sınırlıdır.
- Türkiye’de yayımlanmış lisansüstü tezlerden YÖK ulusal tez merkezi resmi internet sitesi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinde 17.10.2024 tarihi itibarıyla yayımlanan erişime açık ve izinli lisansüstü tezler ile sınırlıdır.
- Ulusal tez merkezi YÖK veri tabanında detaylı arama yapılmıştır. Araştırma YÖK veri tabanına; Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim- İş Eğitimi Bilim Dalı ve özet bölümünde ‘‘Grafik’’ kelimesi ile arama yapılmıştır.
- Toplam 72 teze rastlanmış, tezlerin özet bölümü okunarak bazı tezlerin Grafik Tasarım ile ilgili olmadığı tespit edilmiştir. Grafik Tasarım ile ilgili olan 55 teze ulaşılmış ve araştırma 55 tez incelenerek gerçekleştirilmiştir.
- Yayımlanmış lisansüstü tezlerin; üniversite, enstitü, türü, yılı, yazım dili, danışman sayısı, danışmanlarının ünvanı, cinsiyeti, araştırmacının

cinsiyeti, yöntemi ve konu yönelimleri başlıkları kapsamında incelenmesi ile sınırlıdır.

1.7 Araştırmanın Sayıtları

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ulusal tez merkezi resmi internet sitesinde yayımlanan, erişime açık lisansüstü tezlerinin tam ve eksiksiz olduğu varsayılmıştır. Araştırmacıların yöntem bölümünde yazdıkları beyan baz alınmıştır. Konu yönelimleri belirlenirken; araştırmacının tez başlığı ve özet bölümünde yazdıkları baz alınmıştır. Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında Grafik Tasarım ile ilgili 2024 yılına kadar yazılmış olan tüm lisansüstü tezlere erişim sağlandığı varsayılmıştır.

1.8 Tanımlar

Sanat Eğitimi: Sanat eğitimi; bireyin yetenek ve farklı düşünme becerisinin estetik seviyeye ulaşmasını sağlamak amacıyla yapılan, duygu ve düşüncelerini anlatabilmesini sağlayan eğitim faaliyetlerinin tamamıdır. Sanat eğitimi, yaratıcılığın ön planda olduğu, ıraksak düşünme becerisini geliştiren ve her öğrenciyi bireysel gelişimi ile ilgi alanları doğrultusunda yönlendirmeyi hedefleyen güvenilir bir öğrenme ortamıdır. Temel hedefi, çocukların ve gençlerin görme, araştırma, soru sorma, denemeler yapma ve sonuçlara ulaşma süreçlerini desteklemektir. Bu nedenle, sanat eğitiminin eğitim hayatının her aşamasında kesintisiz bir şekilde sürdürülmesi büyük önem taşır (MEB, 2023; Buyurgan ve Buyurgan, 2020).

Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı: Eğitim Fakültesi çatısı altında, ülkemizin ihtiyaç duyduğu ilköğretim ve ortaöğretim kurumları için sanat eğitimcileri (resim-iş öğretmenleri) yetiştirmeyi amaçlayan akademik bir birimdir (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2024).

Lisansüstü: Yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimi kapsar (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2024).

Bilim Dalı-Sanat Dalı: Bilim dalı veya sanat dalı bilimin veya sanatın belli bir alanında eğitim, öğretim, araştırma ve uygulama faaliyetlerinin yürütüldüğü en küçük akademik birimdir (ÖSYM, 2024).

Anabilim Dalı- Anasanat Dalı: Anabilim veya anasanat dalı en az birçok yerde birden fazla, birbirine yakın bilim veya sanat dalını kapsayan, eğitim, öğretim uygulama ve araştırma faaliyetlerinin yürütüldüğü akademik birimdir (ÖSYM, 2024).

Grafik Tasarım: Görsel bir iletişim sanatıdır. Görsel iletişim alanında bir sanat dalı olan Grafik Tasarım, öncelikli olarak bir mesaj iletmek veya bir hizmeti tanıtmak amacıyla kullanılmaktadır. Grafik Tasarım terimi, ilk kez 20. yüzyılın başlarında, metal kalıplara oyulup çizilen ve ardından çoğaltılarak basılan görsel materyalleri ifade etmek için ortaya çıkmıştır. Ancak teknolojinin ilerlemesiyle birlikte bu alan, sadece basılı materyallerle sınırlı kalmayıp, film aracılığıyla perdeye aktarılan, video ile ekrana yansıtılan ve bilgisayar ortamında tasarlanan görsel içerikleri de içine alacak şekilde genişlemiştir (Becer, 2002).

1.9 Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırma ile ilgili olarak eğitim, sanat eğitimi, Türkiye’de Resim-İş Eğitimi, Türkiye’de Yükseköğretim ve Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dallarının, Grafik Tasarım ve Türkiye’de Grafik Tasarım Ana Bilim Dalı konularında detaylı bilgilere yer verilmiştir.

1.9.1 Eğitim

Türk Dil Kurumu (2024) eğitimi, çocukların ve gençlerin toplumsal yaşamda yer edinebilmeleri için gereken bilgi, beceri ve anlayışları kazanmalarına, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde ya da dışında, doğrudan ya da dolaylı olarak destek sağlama ve terbiye işi olarak tanımlamaktadır.

Eğitim, oluşum şekline göre formal ve informal olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Formal eğitim, örgün ve yaygın eğitim süreçlerini kapsarken, informal eğitim ise aile ve çevreden edinilen öğrenim süreçlerini içerir. Formal eğitim, genellikle okullar ve belirli kurumlarda, uzmanların rehberliğinde planlı etkinliklerle bireylerde istenen davranış değişikliklerini bilinçli ve kasıtlı bir şekilde oluşturmayı hedefleyen bir süreçtir. Örgün eğitim; yetkin kurumlarca belirlenmiş amaçlara ulaşabilmek için belirli yaş gruplarındaki bireylere düzenli uygulanması planlanan eğitim programları aracılığıyla gerçekleştirilen bir sistemdir. Bu eğitim sistemi kapsamında okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve

yükseköğretim kurumları bulunmaktadır. Tüm kız ve erkek çocukları için zorunlu ve devlet okullarında parasız olan ilköğretim; 6-14 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsamaktadır. Her Türk çocuğunun iyi birer yurttaş olmasını sağlamak için gerekli olan temel bilgi, beceri, alışkanlık ve davranış kazanmasını sağlayarak, onları bir üst öğretim grubuna hazırlamak bu eğitim basamağının temel hedeflerindendir. Ortaöğretim genel mesleki ve teknik öğretim kurumlarını kapsamaktadır. Yükseköğretim ise üniversite, enstitüsü, fakülte, konservatuar yüksekokul, meslek yüksekokulları ile uygulama araştırma merkezlerinden oluşmaktadır. Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç dâhil olmamış, herhangi bir aşamasında eğitimi bırakmış, hâlihazırda bir kademede bulunan ya da örgün eğitimini tamamlamış bireylerin bilgi, beceri ve davranış kazanmalarını veya mevcut olanları geliştirmelerini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur.

Örgün eğitime ek olarak ya da ondan bağımsız şekilde bireylerin ilgi, istek ve yeteneklerine uygun olarak sunulan bir eğitim modelidir. Yaygın eğitimin temel işlevleri arasında okuma yazma öğretmek, bireylerin yarım kalmış eğitimlerini tamamlamalarına destek olmak, çeşitli meslek sahiplerinin mesleki becerilerini geliştirmelerine olanak sağlamak ve bireylerin boş vakitlerini verimli şekilde değerlendirmelerine yönelik fırsatlar sunmak bulunmaktadır. İnfomal; yani resmi olmayan eğitim önce ailede başlayıp, okulda devam eden, bazen sokakta, bazen iş ve akran çevresinde ya da kültürel ortamda gerçekleşir. Bunun yanı sıra informal eğitim; askerde, çeşitli sivil toplum örgütlerinde, sportif faaliyetler gibi alanlarda plansız gerçekleşen eğitim süreci olarak nitelendirilmiştir. Formal eğitimde olduğu gibi belirlenmiş bir hedef ve önceden tasarlanmış bir program ve bir rehberin söz konusu olmadığı bir eğitim sürecidir. Sosyal varlık olan insanın yansıması olarak ortaya çıkar (akt. Akdeniz ve Küçük, 2016).

İnal'a (2008) göre, Osmanlı İmparatorluğu döneminden günümüze kadar geçen süreçte, dinin eğitim üzerindeki etkileri oldukça belirgin olmuştur. Bu etki, devletin siyasal yapılanması, örgütlenmesi, toplumsal hayatı ve geleneksel kültürü dine göre anlamlandıran, resmi din adamlarının uhrevi ve dünyevi kararlarına dayanan Osmanlı İmparatorluğu'nun altı yüz yıllık talim ve terbiyesini şekillendirmiştir. Özellikle Tanzimat dönemi ile birlikte örnek alınmaya çalışılan

Batı süreci örneği kısır politikaların bir taklidi olmaktan öteye pek geçememiş yeni süreçlerin eskiye dönülerek kavranabileceği sanılmıştır. 19. yüzyılla birlikte ‘her şeyin başı sonu eğitimidir’ denilerek modern askeri eğitim ve modernleşme sürecine girilmeye çalışılırken, batının 15. yüzyıldan itibaren girdiği yapısal dönüşüm daha sonra. 18. yüzyılda, kent merkezli sanayinin ihtiyaç duyduğu kitlesel eğitim sürecinin öncelikle maddi temeldeki değişimleri gerektirdiği fark edilmemiş ya da tam olarak anlaşılamamıştır. Yapılan çabalar ve tartışmalar sonucunda ise, toplumsal yapıdaki köklü dönüşümler sağlanmadan eğitimin yalnızca sınırlı bir çözüm sunabileceği kavranamamıştır. Dolayısıyla Tanzimat dönemi ile birlikte ‘mektep-medrese’ ve ‘aydın-ulema’ ikililerinden tercih edileni birinciler olmaya başlamıştır. Tanzimat hareketi eğitsel bağlamda aslında medreselerden umut kesmenin bir diğer adı olmuştur. Açılan yeni okullar ve eğitim kurumları sadece askeri kurumlarken, sonrasında sivil bürokrasinin yaygınlaşmasına paralel olarak sivil eğitim kurumları da gelişmeye başlamıştır. Önümüzdeki süreçte geleneksel omurgalı modern Türk eğitim sisteminin bazı etmenlerinin etkisiyle ne tür bir şekil alacağı, klasik sorunları aşp aşamayacağı; sorulması ve yanıtlanması gereken sorular olarak önümüzde durmaktadır.

Eğitim sistemleri ve hedeflerindeki değişikliklerin en büyük nedeni, bir toplumun siyasi yapısındaki değişimdir. Bu tür değişiklikler, ülkenin yabancı bir güç tarafından işgal edilmesi, toplumsal bir devrim yaşanması, yeni bir siyasi sistemin benimsenmesi veya etnik gruplar arasında siyasi çatışmalar sonucu bir sistemin ele geçirilmesi gibi durumlarla ilişkili olabilir. Ayrıca, eğitimdeki yeni ihtiyaçları ortaya çıkaran ekonomik krizler, büyük göç hareketleri, ulusal iş gücünde yeni beceriler gerektiren teknolojik ilerlemeler veya elit grupların belirli hedeflere ulaşma çabaları gibi sosyal talepler de eğitimdeki değişimleri tetikleyebilir. Sonuç olarak, eğitimde bazı sorunlar ortaya çıkabilir; bu sorunlar öğretmenlerin yeterince eğitilmemesi, mesleki gelişimlerinin desteklenmemesi ve programların yetersizliği gibi nedenlerden kaynaklanabilir. Ancak, bu sorunlar yalnızca eğitimsel, kültürel, örgütsel ve toplumsal olmakla kalmaz, aynı zamanda siyasi nitelik taşır. Eğitimi anlamlandıran, yürüten, kontrol edenler, siyasal kararları verenlerdir. Eğitim olayının içinde olmasına rağmen, eğitimin amaçlarının oluşturulmasında eğitmenler, siyasal kararları verenlerin etkisinde kalmakta, yasalar ve yönetmelikler yoluyla sistem için gerekli düzenlemeleri

yerine getirerek eğitimin teknik boyutunda yer almaktadırlar. Eğitim sistemleri ve amaçlarının değişmekte zorlanmasının temel sebeplerinden birisi de, eğitimin ve onun gerçekleştirildiği okul sisteminin kendine ait özelliklerinin olmasıdır. Okul sistemleri doğal olarak değerlerin üretildiği bir yapı olarak karşımıza çıkar. Okullarda farklı değerlerin çatışması yaşanırken, siyasal sistem ve toplum tarafından idealize edilen değerler öğrencilere kazandırılmaya çalışılır. Eğitimdeki değişiklikler, okul düzeyine indirildiğinde, okulun iç işlevlerinden veya dış sistemlerin okul üzerindeki etkilerinden kaynaklanabilir (Gökçe, 2009).

Eğitimciler, öğrencilerin belirli bir öğretim uygulamasından ne kadar faydalandıklarını anlamanın önemini çok iyi bilirler. Öğrencilerin öğretme-öğrenme süreçlerine katılım düzeyleri, bu süreçlerdeki tercihler ve her bir öğrencinin belirli bir öğretim yöntemine karşı verdikleri tepkiler, büyük ölçüde öğrencilerin bireysel özelliklerine bağlı olarak değişir. Bu özellikler, öğrencilerin bilişsel yetenekleri, duyuşsal algıları, toplumsal becerileri ve fizyolojik durumları gibi farklı alanları kapsar. Öğrencinin öğrenme tarzı, önceki deneyimleri ve kişisel ihtiyaçları da bu değişkenler arasında yer alır. Bu nedenle, bir öğretim uygulamasının başarısı, öğrencilerin bu bireysel özelliklerine ve gereksinimlerine ne kadar duyarlı olduğuna bağlıdır. Öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını dikkate alarak tasarlanmış bir öğretim süreci, onların öğrenme motivasyonlarını artırır ve daha etkili bir şekilde bilgi edinmelerini sağlar. Ayrıca, öğretmenlerin bu bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak daha uygun öğretim stratejileri ve materyalleri seçmeleri, öğrencilerin başarılı olma olasılıklarını büyük ölçüde yükseltir.

Etkili bir öğretim süreci, yalnızca genel bir eğitim programına dayanmak yerine, öğrencinin özel ihtiyaçlarını, yeteneklerini ve öğrenme biçimlerini dikkate alarak şekillendirilmelidir. Öğretmenler ve öğrencilerin özelliklerini ve ihtiyaç duydukları öğeleri belirledikten sonra, öğretim uygulamalarında düzenlemeler yapmalı ve öğretmenlerin öğrencilerin özelliklerine göre öğretim uygulamalıdır. Bu sebeple öğretmenler, öğretimde hangi yöntem ve tekniği uygulayacağına hangi yaklaşım ya da uygulama stratejisinin kullanılacağına karar vermelidirler. İçeriğin hangi hızda ve ne kadar sürede uygulanacağı, öğrencilerin dikkatini daha uzun süre canlı tutabilmek için ve bu dikkatin daha uzun süre

sürdürülebilmesi için planlamalar yapmalıdırlar. Alıştırma ve uygulama faaliyetleri ile örneklerin öğrenci seviyelerine göre zorluk düzeyleri ve sayılarının ne kadar olacağı öğrencilerin bireysel olarak mı yoksa gruplar kurarak mı çalışacakları, öğretim sırasında gerek duyuldukça öğrencilere sağlanacak ipuçları ile öğrencilerin verdiği tepki biçiminin türü, hangi materyallerin kullanılacağı, bildirim ve pekiştireçlerin ne tür olacağı planlanmalıdır. Öğretimde kullanılan okuma materyallerinin düzeyinin ve kullanılan sözcüklerin ne olacağı, ölçme değerlendirme yaklaşımlarından hangisinin kullanılacağı ve öğrenci özellikleri ve onların ihtiyaçlarını dikkate almak şartıyla ne tür bir rehberlik sağlanacağı gibi hususlara karar vermek durumundadırlar (Kuzgun vd., 2014).

Eğitim, geçişten günümüze kadar insanlığın biçimlenmesinde ve niteliklerinin işlenerek yükselmesinde temel etkindir. Eğitimin kapsamı, tarihsel gelişimi içinde; insanın fiziksel, zihinsel ve moral olarak nasıl olduğunu yaşadığı topluma ve sosyal çevreye göre değişebilir. Bilim ve teknik alanındaki gelişmeler; elektronik, haberleşme ve ulaşım sistemlerindeki yeni projeler, işlerimizi kolaylaştırırken aslında sorunlarımızı daha da karmaşıklştırmaktadır. Bu nedenle toplumların kalkınıp ilerleyebilmesi doğrudan doğruya değişimlerin etkilerinin yurdun en ücra yerleşim birimlerini götürülebilmesine ve kitlelerin bilinçlendirilmesine bağlı olmaktadır. Bu oluşumların temelini ana olgu maddesi eğitimidir; çünkü eğitim bilgi ve becerinin en güvenilir ve sağlıklı yolu olduğu gibi, verilerden yeni ve farklı ürünler üretebilmenin de ön koşuludur. Günümüzde eğitim sistemlerinden beklenen; öğrencilerin bilgi ve becerileri kazandırırken bunları analiz eden, sentez yaparak yeni ve farklı ürünler ortaya koyan ve kendi yeteneklerini geliştirebilen özgür bir biçimde kullanan bireyler yetiştirmektir. Bu yüzden okul öncesi eğitimden başlayarak lisansüstü öğrenime kadar bütün bir eğitim sisteminin düzenlenmesi bir gereklilik olarak düşünülmektedir (Yılman, 2006).

Türkiye'nin eğitim ve öğretmen yetiştirme politikalarını şekillendiren iki temel girişim, Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Milli Eğitim Şuraları ve Kalkınma Planlarıdır. İlki 1939 yılında yapılan Milli Eğitim Şurası; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından milli eğitim sistemini sosyal, ekonomik, teknolojik ve bilimsel gelişmeleri uygun yapılandırmak, sistemdeki sorunlara çözüm bulmaya

yönelik kararları almak ve eğitimde 2023 vizyonunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. 2010 yılında 18. Milli Eğitim Şurasında öğretmenin yetiştirilmesi işe yerleştirilmesi ve mesleki olarak gelişimi konularında da birtakım sistematik tartışmalar yapılmış ve bir rapor hazırlanmıştır. Hazırlanan bu raporda öğretmen yetiştirme istihdamı ve mesleki gelişimi ile ilgili tavsiye niteliğindeki kararlar alınmıştır. Buna göre Milli Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu arasındaki iş birliği güçlendirilerek, öğretmen ihtiyacı orta ve uzun vadeli bir planlama çerçevesinde ele alınmalı ve bu doğrultuda öğretmen yetiştirme süreçleri düzenlenmelidir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının öğretmen ihtiyacını karşılamak için, belirli fakültelere YÖK tarafından belirlenen kriterler doğrultusunda pedagojik formasyon eğitimi verilmesi sağlanmalıdır. Bu fakülteler arasında Turizm Fakültesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi ile Teknoloji Fakültesi bulunmaktadır. Çocuk gelişimi ve eğitimi alanındaki öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla ise Sağlık Bilimleri Fakülteleri bünyesinde çocuk gelişimi ve eğitimi bölümleri açılmalıdır. Diğer alanlardaki öğretmen ihtiyacı ise Eğitim Fakülteleri aracılığıyla karşılanmalıdır. Bu süreçte, Eğitim Fakültesi dışındaki fakültelerde verilen pedagojik formasyon eğitimi kapsamında, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile birlikte genel kültür ve alan derslerinin amaca uygun şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. Öğretmen yetiştirme sürecinin daha etkin ve sistematik bir şekilde yürütülebilmesi için, bu konu üniversite ölçeğinde değerlendirilerek öğretmenlik veya eğitim odaklı üniversiteler kurulması önerilmektedir. Yükseköğretim kurumlarındaki öğretmen yetiştiren son sınıftaki öğrencilerin okullarda alan uygulama eğitimlerini, öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının rehberliğinde yıl boyunca yaparak yaşayarak deneyimlemeleri için; aday öğretmenlik uygulaması şeklinde yapmaları sağlanmalıdır. Türk milli komitesinin amacı öğretmenin gelişimi yetiştirme sürecine katkı sağlamaktır. Sistemin geliştirilmesi açısından öğretmen önemli bir çalışma grubudur. Türk Milli Komitesi yeniden yapılandırılarak komitenin içindeki kişilerin yetki ve sorumlulukları ile ilgili yeniden düzenlenmeli, kişilerin kimlerden oluşacağı kararlaştırılmalı, YÖK ile MEB'den bağımsız karar alıp uygulayabilen bir kurul şekline dönüştürülmelidir (Akdeniz ve Küçük, 2016).

2021 yılında yapılan Milli Eğitim Şurası'nda ana tema olarak eğitimde fırsat eşitliği vurgulanmıştır. 2022 yılında Milli Eğitim Şurasında alınan kararlardan bazıları uygulanarak anaokulu sayısı artırılmış, okul öncesi eğitime erişim imkânı artırılmıştır. Öğretmenlerin mesleki gelişim programlarını ve kariyer gelişimini destekleme niteliği taşıması amacıyla 3 Şubat 2022 tarihinde Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılmıştır. Öğretmenler tarafından hazırlanan örnek uygulamalar, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dijital bir platformda sunularak Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) kurulmuştur. Mesleki eğitim kanununda düzenlemeler yapılmış, okul ihtiyaçlarını karşılamak ve dezavantajlı okullar önceleyerek okula özgü esnek bütçe sağlanması amacıyla temel eğitimde 10.000 okul projesi başlatılmıştır. Yüz yüze eğitimin yapılamayacağı durumlarda (salgın hastalıklar, afetler, sürekli hastalık durumları vb.) eğitim sürecinin kesintisiz şekilde devam etmesi için uzaktan eğitim yöntemine başvurulmuştur. Dijital altyapının güçlendirilmesi ve alternatif erişim imkanlarının artırılması amacıyla; TRT EBA TV üzerinden okul öncesi, ilkökul ve ortaokul seviyesinde uzaktan eğitim yayınları sürdürülmüş ve dijital bir platform oluşturulmuştur. Okullardaki kütüphane sayısı artırılmıştır. Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için okullara eğitim materyalleri gönderilmiş, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin turizm alanındaki programlarında İngilizcenin yanında Rusça ve seçmeli bir dil olmak üzere 3 farklı dilde eğitim verilmeye başlanmıştır. Mesleki eğitimde okullar tarafından patent, faydalı model, tasarım ve marka olmak üzere ürün tescilleri alınmıştır. Mesleki eğitimde öğretmen ve idarecilerin eğitimine odaklanarak, sosyal paydaşlar ve özel sektör arasındaki iş birliğini güçlendirmek için 15 Mükemmeliyet Merkezi kurma çalışmalarına başlanmıştır (Milli Eğitim Şurası, 2021).

1.9.2 Sanat Eğitimi

Genel anlamda sanat eğitimi kavramı, 20. yüzyılın başından itibaren okul içi ve okul dışı olmak üzere yaratıcı sanat eğitimi olarak tanımlanmaktadır. Dar anlamında ise okul, sınıf ve ilgili bölümlerde bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımlamaktadır.

Sanat eğitimi, daha çok “plastik sanatlar alanında verilen eğitim” olarak algılanmaktadır. Genel ve dar anlamın ikisini de değerlendirecek olursak yetişkin

eğitiminden çok yetişkinliğe gelene kadarki eğitim sürecini kapsamaktadır. Sanat eğitimi kavramının temel sorunsalı, tüm sanat dallarını mı kapsayacağı ya da görsel ve yoğrumsal alanı mı içereceği konusunda farklı fikirler vardır. Şüphesiz bu fikirler arasında sanat eğitiminin hedef ve görevlerinin neler olacağının ve nasıl anlaşılabileceğinin, doğru bir şekilde anlaşılabilmesine neden olmuştur. Bazen edebiyat ve gibi sanat türlerini kapsam dışında bırakarak, “plastik sanat eğitimi” ya da “görsel sanat eğitimi” gibi terimler olarak ifade edilmiştir. Sanatların tamamını ve aralarındaki ilişkileri, sanatçı, izleyici, toplum, kültür ve eğitimle bağlantılı olarak düşünsel düzeyde ele alan akademik çalışmalara Güzel Sanatlar Eğitimi adı verilir. Görsel sanatlar, resimden heykele, mimarlıktan grafik tasarıma, endüstri tasarımından sinema, fotoğrafçılık, tekstil, moda, seramik ve bilgisayar sanatlarına kadar geniş bir yelpazeyi içerir. Bu alanlarla ilgili olarak, okul öncesinden üniversiteye kadar her eğitim düzeyinde gerçekleştirilen teorik ve pratik çalışmalara ise Görsel Sanatlar Eğitimi ya da kısaca Sanat Eğitimi denir (San, 2010; akt. Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

Günümüz eğitim sisteminden beklenti, sadece öğrencilere belirli bilgi ve becerilerin kazandırılmasıyla sınırlı değildir. Daha önemlisi, bireylerin bu bilgi ve becerileri farklı şekillerde birleştirerek yeni fikirler ve ürünler ortaya çıkarabilme yeteneğini geliştirmeleridir; ayrıca bu becerileri gerektiğinde doğru zamanda ve doğru yerde uygulayabilmeleridir. Sanatta yaratıcılık kavramını açıklayan bu yaklaşım, dünyayı farklı bir perspektiften algılayabilme ve gerekli alışkanlıkları edinebilme yollarından birinin de sanat aracılığıyla olduğunu göstermektedir. Gelecekteki toplum yapısının şekillendirilmesinde, görsel sanatlar eğitimi önemli bir rol oynamaktadır. Görsel sanatlar dersinde, öğrencilerin yalnızca benzer konuları çizip boyamak yerine, farklı ve yaratıcı uygulamalar yapmalarını sağlamak, değerlendirmeye dayalı ve pasif olmayan bir programla daha etkili bir öğrenme süreci yaratılmasına olanak tanır. Bu nedenle, öğrencilerin sadece okul yıllarında değil, okul dışında da görsel sanatlar alanındaki bilgileri edinmeleri ve bu bilgilerin kalıcı olmasını sağlamaları, sanatı, sanatçıyı ve sanat eserini daha iyi anlamalarına yardımcı olacaktır. Araştırmalar, öğrencilere yalnızca resim yaptırarak veya ürün ortaya koymalarını sağlayarak sanat eğitimi vermenin yeterli olmadığını göstermektedir. Bunun nedeni, sanatın toplumlar arası etkiler ve ilişkilerde önemli bir iletişim aracı olarak kabul edilmesidir. Bu durum, sanat

eğitiminde sosyal ve kültürel konularla ilişki kurmanın önemini vurgulamaktadır (Alakuş vd., 2009).

Kırıçoğlu (2002)'a göre sanat eğitimi, çocuklara ve gençlere özgürce kendilerini ifade etme imkânı sunar ve bu bağlamda sanat eğitiminin temel amacı çocuğun ihtiyaçlarıdır. 19. yüzyılda resim-iş derslerinin amacı, sanayi gereksinimleri doğrultusunda şekillenmiştir. Yaratıcılığın gelişiminde eğitimin ve ihtiyaçlarının önemi büyüktür. Dengeli bireyler ve dolayısıyla dengeli bir toplum oluşturma hedefinde, toplumsal ihtiyaçlar ön planda yer alır. Sanat eğitimi, bireyin çeşitli beceriler kazanmasını hedeflerken sanat ve sanat dersleri bu süreçte belirleyici bir role sahiptir.

1.9.3 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi

Ülkemizde genel eğitim çerçevesinde sanat eğitimi tarihi incelendiğinde, başlangıçta sistematik bir gelişim göstermeyen ve usta-çırak ilişkisine dayanan bir eğitim modeli olduğu görülmektedir. Bugünkü sanat eğitiminden oldukça farklı olan bu anlayışta, sanatçılar ve zanaatkarlar, İslamiyet öncesi ve sonrasında estetik duygularını minyatür, taş işçiliği, çini, hat, tezhip, mimari gibi alanlarda eserlerine yansıtmışlardır (Alakuş vd., 2009).

Osmanlı İmparatorluğunda uygulanan batılılaşma hareketleri sonucunda perspektif, resim, desen, teknik resim gibi dersler, öğretim programına dâhil edilmiştir. Bu uygulama, ilk kez 1795 yılından itibaren askeri okullarda, haritacılık ve teknik resim gibi mesleki amaçlarla uygulanmaya başlanmıştır. Zamanla, benzer dersler sivil okulların müfredatına da eklenmiştir (akt. Alakuş vd., 2009).

Askeri okullarda verilen resim derslerini alan öğrencilerin yetenekleri açısından dikkat çektiği düşünülmektedir. Bu yüzden seçilen bazı öğrencilerin daha detaylı eğitim almaları için başta Fransa ve Almanya olmak üzere Avrupa’ya gönderildiği bilinmektedir. Bu seçkin sanatçılar arasında İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Feyhaman Duran ve Namık İsmail gibi isimler yer alıyor. Avrupa’ya gönderilen askeri ressamın eğitimlerini tamamladıktan sonra ülkemizdeki sanat eğitimi faaliyetlerinde öncülük ederek Türk resim sanatına katkı sağladıkları

düşünülmektedir. Avrupa'ya gönderilen bu öğrencilerin gösterdiği çaba ve dönüşleri, sadece bir sanat hareketi olarak değil, aynı zamanda bir ulusun kültürel kimliğini inşa etme çabası olarak da anlamlandırılabilir.

Türkiye'de sanat eğitimi 1793 yılında Müderrishane-i Hümayun'da genel olarak batılı eğitim sistemlerini temel alan ilk resim derslerinin verilmesi ile verilmesiyle başlanmış, 1834 yılında Mekteb-i Fünun-i Harbiye'nin açılışı (Kara Harp Okulu) ile devam etmiştir. Batılı anlamda resim eğitiminde bulunan, perspektif, desen gibi ders ve konular ile askeri okulların programlarına da bu yolla girmiştir. 1848 yılında Darümuallimin-i Rüşdi'nin açılmış ve ilk kez bir öğretmen okulu eğitim vermiştir. Bu okul daha sonrasında Satı Bey'in müdürlüğünü, Baltacıoğlu'nun öğretmenliğini yaptığı dönemde resim eğitimi bakımından önemli faaliyetler göstermiştir. 1861 yılında II. Mahmut döneminden sonra başlayan Tanzimat Dönemi padişahlarından Abdülaziz döneminde yenileşme hareketleri devam etmiş, Türkiye'ye batılı anlamda resim eğitiminin gelmesinde etkili olmuşlardır. 1883 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi (Güzel Sanatlar Akademisi) kurulmuştur. Osman Hamdi Bey de bu okulun ilk müdürü olmuştur. Akademik sanat eğitiminde temelleri atılan bu okuldaki mezun olanların çoğu Avrupa'ya giderek resim eğitimi almışlardır. Bazıları da hoca olarak mezun oldukları okulda eğitim vermeye başlamışlardır. 1915 yılında İsmail Hakkı Baltacıoğlu resim eğitimi için Almanya'ya gönderilmiş ve döndüğünde ilk resim-iş müfredat programı oluşturulmuştur. 1924 yılında Amerikalı ünlü eğitimci John Dewey Türkiye'ye getirilmiş, “yaparak yaşayarak öğrenmeyi” savunan Dewey sanat etkinliklerinde; 4-16 yaş arası gruplara yönelik; disiplinden ziyade sorumluluk, ezbercilikten ziyade yaratıcılığı amaçlayan Dewey, Atatürk'ün talebiyle "Türk Eğitim Sistemi ve Türk Maarifi" adlı raporu hazırlamıştır. 1926 yılında ise resim derslerinin yeniden düzenlenmesi ve programlarının geliştirilmesi amacıyla sanat eğitmeni Stichler ülkeye davet edilmiş ve aynı yıl Gazi Terbiye Enstitüsü açılmıştır (Artut, 2009).

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş döneminde, Türkiye'de sanat eğitimi büyük bir dönüşüm sürecine girmiştir. Özellikle, öğrencilerin yetenekleri açısından dikkat çektiği düşünülmektedir.

1928 yılında, Resim ve İş dersleri için öğretmen okulları, pedagoji enstitüleri ve seminerlerine katılmak üzere İsmail Hakkı Uludağ, Şinasi Barutçu, Hayrullah Örs, Mehmet Ali Akdemir ve Malik Aksel Almanya'ya gönderilmiştir. 1932'de, Almanya'ya gönderilen sanatçı ve eğitimciler, Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un önderliğinde, Türkiye'nin ilk sanat eğitimcilerini yetiştiren kurum olarak Resim-İş Bölümü'nü kurmuş ve bölümün ilk eğitim programını hazırlamışlardır (Gazi Eğitim Fakültesi, 2023).

Sanat eğitiminin sadece bir bireysel gelişim aracı olarak değil, aynı zamanda toplumsal bir dönüşüm aracı olarak görülmektedir. Bu yaklaşım, Mustafa Kemal Atatürk'ün "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir" sözünde de açıkça ifade edilmiştir.

1932 yılında Gazi Terbiye Enstitüsü'nde Resim İş Eğitimi Bölümünün kurulmuştur. 1940 yılında Köy Enstitüleri'nin kurulmuş, sanat derslerine (özellikle iş eğitimi) geniş yer verilmiştir. 1949 yılında ortaokul programlarına iş bilgisi ve yazı derslerinin konulmuştur. 1952 yılında liselerde iki saatlik resim ve müzik derslerinin seçmeli olarak konulmasına karar verilmiştir. 1954 yılında ünlü İngiliz sanat tarihçisi Sir Herbert Read'in da katıldığı 1954'te İstanbul'da Milletlerarası Sanat Kritikleri Kongresi yapılmıştır. 1956 yılında liselerin müfredat programında iki saatlik seçmeli bir ders olarak resim, müzik ve yabancı dil görülmüştür. Ayrıca edebiyat bölümü son sınıfta resim alan öğrencilere, bu dersin 1 saati, Sanat Tarihi olmak üzere uygulanmaya başlanmıştır. Öğretmen okullarında 1962 yılında resim iş ile ilgili seminer verilmiştir. 1973 yılında açılan iki yıllık Eğitim Enstitülerinin müfredat programında yetişen sınıf öğretmenliğinde, bir dönem üç ders saati süresince Resim-Yazı ve İş dersi yer almıştır. Sanat Eğitimi Dersi 1978 yılında liselerde zorunlu olarak uygulanmak istenmiş, fakat bu ders sonradan Turizm dersine dönüşerek vazgeçilmiştir. 1982 yılında, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile 3 yıllık Eğitim Enstitüleri, fakültelere dönüştürülerek resim bölümlerinin ders içerikleri yeniden tasarlanmış ve 4 yıllık lisans programlarına göre yeniden düzenlenmiştir. 1983 yılında ise, 2547 sayılı YÖK Kanunu'nun 5(1) ve 67. maddelerine dayanarak, üniversitelerde seçmeli olarak güzel sanatlarla ilgili derslerin eklenmesi kararlaştırılmıştır. 1990 yılında Anadolu Güzel Sanatlar

Liseleri açılmış, 1992'de ise MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 25.07.1991 tarihli 3786 sayılı onayı ile İlköğretim "Resim-İş Dersi Öğretimi" programı yeniden düzenlenerek yürürlüğe girmiştir. 1997 yılında, YÖK ve Dünya Bankası'nın Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında, 1994-1997 yılları arasında gerçekleştirilen Eğitim Fakültelerinin yapılanması projesi çerçevesinde, Güzel Sanatlar Eğitimi ve İlköğretim bölümlerinde sanat derslerinde kullanılacak öğretim materyalleri olarak kaynak kitaplar hazırlanıp uygulanmaya başlanmıştır. 1997 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 10 Mart 1998 tarihinde lise Resim Öğretimi programlarını geliştirmiş ve 1998-1999 öğretim yılından itibaren 2487 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Artut, 2009).

1926'dan itibaren ilkokullarda Resim-İş dersi 1, 2, 3 ve 4. sınıflarda 4, ve 5. sınıfta 2 saat şeklinde uygulamaya konulmuştur. 1968'de Resim-İş dersinin içindeki ağırlık ilkokul programına geçilmesine rağmen korunmuştur. 1975 eğitim-öğretim yılında 1,2 ve 3. sınıflardaki Resim dersi dersleri 3 saate düşürülmüş, 4 ve 5. sınıflardaki ders ise 2 saat olarak planlanmıştır. 1975 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde ise 1, 2 ve 3. Sınıflardaki Resim dersi 1 saate düşürülmüş 4 ve 5. Sınıflardaki ders saati ise 2 olarak korunmuştur. 1986 öğretim yılında İlköğretim Okulu haftalık ders dağılım çizelgesinde 1, 2, 3, 4 ve 5. sınıflarda 2 saat 6, 7 ve 8. sınıflarda 1 saat olarak Resim-İş dersi planlanmıştır. 1992 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde ders saati süreleri aynı kalmış, ders saati toplamı yeniden düzenlenmiştir (Kurtuluş, 2002).

1998 yılında YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Fakülte ve Okul arasında işbirliğine gidilmiştir. Okuldaki öğretmenler, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarını yaparken okul deneyimlerine daha çok katkı sağlamışlardır. 2006 yılında “İlköğretim Resim-İş Dersi Programı” ilköğretim okullarında uygulamaya konularak, Resim-İş dersinin adı da Görsel Sanatlar Dersi olarak değişmiştir (Öğretmen Eğitimi Dizisi, 1999; Alakuş vd., 2009).

2006 yılında Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı üç öğrenme alanı olan; “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme”, “Görsel Sanat Kültürü” ve “Müze Bilinci” olarak yapılandırılmıştır. 2018 yılında Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı 3 öğrenme alanı olan “Görsel İletişim ve Biçimlendirme”, “Kültürel

Miras” ve “Sanat Eleştirisi ve Estetik” olarak yapılandırılmıştır (MEB, 2006; MEB, 2018).

Görsel Sanatlar Derslerine girecek öğretmenlerin yetiştirilmesi için Eğitim Fakülteleri içerisinde; Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Öğretmenliği Programı Eğitimi yer almaktadır (Yılman, 2006).

1.10 Türkiye’de Yükseköğretim

Askeri okulların açılması çağdaş anlamda Yükseköğretim kurumlarının askeri alanlardaki birtakım yeniliklerinden sonra olmuştur. 1836 yılında Darülfünun olarak adlandırılan üniversite kurma kararı verilmiştir. Bu kurum cumhuriyet döneminde de korunmuştur fakat 1933 yılında Devrimlere karşı olumsuz tutumundan dolayı ve bilimsel çalışmalar üretmediği nedeniyle kanun ile kaldırılmış, ismi değiştirilerek İstanbul Üniversitesi’ne dönüştürülmüştür. Ayrıca İstanbul Teknik Üniversitesi adında da yeni bir üniversite kurulmuştur. 1946 yılında Ankara’da kurulan Yükseköğretim Kurumları Ankara Üniversitesi çatısı altında birleştirilmiştir. 1961 anayasasında ilk kez üniversitelerle ilgili kanunlara yer verilmiştir. 1973-1981 yılları arasında Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) kurulmuştur. Yükseköğretim ile ilgili anayasal düzenlemeler 1982 yılında tekrar yapılmış, Yükseköğrenim ile ilgili Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) yeniden kurulmuştur (Ada ve Baysal, 2010).

1982-1983 öğretim yılı itibaren kanun kapsamında Yükseköğretim bünyesi altında Eğitim Yüksek Okulu, Eğitim Fakültesi adını almıştır. Türk eğitim sistemi içinde yeni bir öğretmen yetiştirme yaklaşımı olduğundan 1982 yılında 41 sayılı kanun hükmünde kararname ile kurulan Eğitim Fakülteleri, bu süre içerisinde çok değişik eleştirilere maruz kalmışlardır. Genel olarak yapılan eleştiriler öğretmenlik formasyon derslerinin sayısı, nitelikleri ile öğretmenlikteki mesleki ruh ve heyecanın yeterince verilemediği konusunda toplandığı görülmüştür. Eğitim Fakülteleri kendilerinden önceki Eğitim Enstitülerinin ve Yüksek Öğretmen Okullarının öğretmen adayında bulunması gereken ve yüksek önem arz eden mesleki ve kişilik özelliklerini büyük ölçüde önemsiz gören bir bakış açısı içerisinde olmuşlardır. Aslında her öğretmende olması gereken kişilik ve mesleki özelliklerin göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur. Oysaki üniversite sınavına

giren ve istedikleri bölümün puanını elde eden, öğretmenlikte olması gereken kişilik özelliklerine ve mesleki yeterliliklerine bakılmaksızın Eğitim Fakültelerine alınmıştır (Yılman, 2006).

Sağlam (1995) Yükseköğretim kurumu başkanı iken YÖK'ün en önemli sorunu olarak; bir taraftan öğretim üyesi yetiştirmeye ağırlık veren projelerin daha da yoğunlaştırılarak devam etmesi, diğer yandan ise kendisini bu genişlemeye paralel biçimde kaynak ayrılması diye ifade etmiştir.

1998-1999 öğretim yılından sonra yükseköğretim kurulunca Eğitim Fakültelerinde yeni bir yapılanmaya gidilmiş, yeni yapılanma içerisinde bölümler, anabilim dalları, lisans programları ve öğretmen yetiştirmek için, tezsiz yüksek lisans programları düzenlenmiştir. Bu bağlamda Eğitim Fakültesinde açılması planlanan lisans programları tezli yüksek lisans ve doktora programları ile her bir lisans programı için kontenjanlar sayıları oluşturulmuştur. Eğitim Fakültesi öğretim üyeleri tarafından yürütülecek olan öğretmen yetiştirme, tezsiz yüksek lisans programları ile eğitimin farklı alanlarındaki tezli ve tezsiz yüksek lisans ile doktora programları içerisinde Eğitim Bilimleri Enstitüsü olan üniversitelerimizde aynı Enstitüsü çatısı altında yürütülmüştür. İçerisinde Eğitim Bilimleri Enstitüsü olmayan üniversitelerimizde ise yukarıda bahsedilen lisansüstü programları Fen Bilimler Enstitüsü veya Sosyal Bilimler Enstitüsü altında toplanmış, sonra Yükseköğretim Kurulu tarafından devam eden hazırlık çalışmalarını tamamlanmış yeni yasa yürürlüğe girmiştir. Bundan sonra söz konusu olan lisansüstü programları Eğitim Fakültesi'nde olan her üniversitede kurulması planlanan Eğitim Bilimleri Enstitüsü çatısı altında yürütülmesine karar verilmiştir. YÖK Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında gerçekleştirilen kaynakların materyalleri fakültelerine gönderilmiştir. Hem lisans hem de tezsiz yüksek lisans programlarında yer alan derslerde kullanılmıştır. Mevcut kadroların yeni bölüm ve anabilim dallarına dağılımı dekanlıklar tarafından açıklanmış, programların gerektirdiği ihtiyaçlar göz önüne alınarak yapılmış ve rektörlükler kanalıyla Yükseköğretim Kurulu başkanlığına gönderilmiştir. Üniversitelere öğrenci kabulü daha önceki sistemde olduğu gibi merkezi yerleştirme sistemi olan Öğrenci Yerleştirme Sınavı ile yapılmıştır. Üniversite içerisindeki programlara kabul edilen öğrenciler öğretmenlik

formasyonu derslerini her fakültenin öğrenci sayısına göre tespit edilmiştir. İlk ve ortaöğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulama okulu olarak belirlenen okullar ile fakülteler arasında güçlü bir işbirliği kurulması esas olmuştur. Öğretmen adayları okullarda aktif olarak derslere girmiş, onlara rehberlik yapan fakültelerde bulunan uygulama öğretmenleri ise özel öğretim yöntemleri ve diğer ilgili derslerde ise görevlendirmeleri devam etmiştir.. Lisansüstü çalışma yapmak isteyen uygulama öğretmenleri ile fakülteler arasında kolaylık sağlaması amacıyla harç muafiyeti adı altında teşvik tedbirleri alınmış böylece yükleri hafifletilmiştir. Öğretmen ihtiyaçları ve kontenjanları yükseköğretim kurulu başkanlığına öneri olarak bildirilmiş, öğretmen yetiştirme milli komitesi kurularak bu faaliyetleri düzenlemek için ondan yardım istenmiştir. 1982 ve 1998 uygulamalarında dikkat çeken en önemli nokta; geleneksel olarak ve görünüşte öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulan Eğitim Fakültelerinin yüklendikleri görevin son derece stratejik bir özelliği bulunmasına karşılık amaçlarının; Yükseköğretim amaçlarıyla ilişkilendirilmeleridir. Yükseköğretimin temel amaçları Atatürk inkılaplarını hedef edinen ilkeleri doğrultusunda Atatürk milliyetçiliğine bağlı Türk milletinin milli ahlaki değerlerini taşıyan bir birey yetiştirmektir. Türk olmanın şeref ve mutluluğunu yüreğinde taşıyan insani manevi ve kültürel değerlerini her şeyin üzerinde tutan bir insan olmanın yanı sıra toplum yararını kişisel çıkarlarının üstünde tutan ailesini ülkesini ve milletini çok seven bir yurttaş yetiştirmektir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilerek bunları davranışı şekline dönüştüren, özgür ve bilimsel düşünerek aynı zamanda geniş bir dünya görüşüne sahip olması beklenir. İnsan haklarına saygı duyan, beden, ruhen ahlaki ve duygu bakımından dengede olan sağlıklı bir şekilde gelişmiş bilgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap veren bir birey olması beklenmektedir. Bir insanın geçimini sağlarken aynı zamanda mutluluğunun sebebi olan bir mesleğinin olması bu meslekle ilgili bilgi, beceri, davranış ve genel kültüre de sahip vatandaşlar yetiştirmektir (Yılman, 2006).

Bilimsel alanlarda yapılan araştırma ve inceleme sonuçlarına göre bilim ve teknikte ilerleme kaydetmek için her türlü yayını yapmak hükümet tarafından istenilecek olan araştırma ve incelemeleri sonuçlandırmak şartıyla düşüncesini bildirmektir (akt. Ada ve Baysal, 2010).

Günümüzde, bilim insanları ve araştırma kurumları, gelecekteki mesleklerin neler olacağı ve bu mesleklerde hangi niteliklere sahip insan gücüne ihtiyaç duyulacağı üzerine araştırmalar yapmaktadırlar. Bu süreç, giderek daha yüksek nitelikli bir eğitimi zorunlu kılacaktır. Belli bir dalda iyice yetişmiş olmanın yanında komşu disiplinlerin ve bir yaşayan dilin bilinmesini gerektirecektir. Geçen her yeni gün biraz daha karmaşıklaşan sosyal yaşam ve buna bağlı olarak ortaya çıkan uyum sorunları eğitime duyulan gereksinimi artırmaktadır. Bundan dolayı da insan eğitimini meslek edinen öğretmenlerin sorumluluklarının boyutları hızla genişlemektedir. Öğretmenlerin olmadığı bir toplum, gelişmiş bir toplum olarak düşünülemez. Her ülkede, öğretmenler eğitim sisteminin en önemli yapı taşlarını oluşturur. Bu nedenle, öğretmenlerin eğitimi, diğer meslek gruplarındaki bireylerin eğitiminden çok daha farklı ve dikkatlice yapılmalıdır. Bu sebeple, öğretmen eğitime büyük bir özen gösterilmesi gerekmektedir. Öğretmen yetiştirme işi Eğitim Fakültelerine verilmesine rağmen isteyen her fakülte, öğrencilerine süresi ve kapsamı kendi tarafından belirlenen mesleki formasyon eğitimi sunabilir ve özel alan bilgilerini istediği şekilde düzenleme konusunda özgürdür. Üstelik konu edilen programları yürütmekten sorumlu kimselerin çoğunluğunun, ortaöğretim ve ortaöğretim öğretmenliğinden haberleri olmayan elemanlar tarafından verilmektedir. Oysa Eğitim Fakültelerinde mesleki formasyon dersleri yarı yarıya dağıtılmış olarak ve sindirilerek verilmekte, alan bilgisi ile birleştirilmiş bulunmaktadır. Bugün birçok üniversitede alan bilgisi ve mesleki formasyon dersleri; öğretmenlik deneyimi bulunmayan, pedagojik formasyonu olmayan, gençleri tanımayan, gençlik sorunlarını bilmeyen kimseler tarafından verilmesi sakıncalıdır. En azından Eğitim Fakültelerinde görev alacak öğretim elemanlarının deneyim ve mesleki formasyon eğitimi almış olmaları sağlanmalıdır (Yılman, 2006).

Lisansüstü eğitim; derinlemesine çalışılan bir bilgi alanının olduğu, yüksek seviyede anlayış ve etkinliğe sahip ihtisas gücünü yetiştiren bir kademedir. Üniversitelerde ve Yükseköğretim Kurumlarında lisans derecesi üstünde kürsüler ya da bölümler ‘bilim alanları’ tarafından verilen derslerde ‘bilim dalları’ derinleşme ve araştırmada beceri kazanma anlamında kullanılmıştır. Lisansüstü eğitimin geliştirilmesi ile lisans programlarının da etkinlik kazanacağı düşünülmelidir. Programların gelişmesi sadece içeriğin ve ders düzeninin

değişmesi ile değil öğretim yapanların iyi yetişmesiyle mümkündür. Lisansa öğretim üyesi yetiştirme ise lisansüstü eğitiminin ele alınmalıdır. O halde ilk 4 yıllık yükseköğretimde eğitimin gelişmesi lisansüstü eğitimde etkinliğin sağlanmasına bağlıdır. Bu noktadan hareketle orta ve ilköğretim kademelerinde etkinliğin üst eğitim kademelerinde iyi eleman yetiştirilmesine bağlı olduğunu söylemek mümkündür. Yüksek ihtisas gücünün etkin bir lisansüstü eğitim ile yetişmesi lisans programlarını etkileyecek bu etkinlik alt eğitim kademelerinde çalışan insan gücünü geliştirecektir. Lisansüstü eğitim üzerinde çalışmanın daha spesifik olan diğer bir gereği üniversite reformu ile ilgilidir. Bir disiplinde içeriğin akademik yönden gelişmesinin, o disiplinde yapılan araştırmalara (nicelik ve nitelik yönünden) ve seviyeli öğretime bağlı olduğu söylenebilir (Varış, 1972).

1.10.1 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalları

Yükseköğretim Kurumu (2019) Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programı çerçevesinde, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, öğretim elemanları ve fiziksel olanaklar göz önünde bulundurularak ana sanat atölyesi dersi olarak düzenlenmiştir. Bu dersler, sekiz yarıyl süresince, eleman ve atölye imkanları kısıtlı olan bölümlerde mevcut durumlarına uygun bir şekilde yapılacaktır. Ancak, gelecekte ana sanat atölyesi derslerinin çeşitlendirilmesi, eleman ve atölye sayısının artırılması gerektiği öngörülmektedir. Ana sanat atölye dersleri, inovasyon ve girişimcilik becerileri ile bağlantılı olarak, sanat/tasarımın ekonomik ve kültürel kalkınma ile sürdürülebilirlik açısından önemine de vurgu yapmaktadır. Atölye çalışmalarında yalnızca uygulamalara değil, öğrencilerin yazılı ifadelerine, okuma, araştırma ve tartışmalara aktif katılımlarını teşvik edecek etkinliklere de yer verilmesi istenmiştir.

YÖK (2019) Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programını; %33 Meslek Bilgisi, %17 Genel Kültür, %50’sini Alan Eğitimi Dersleri oluşturmaktadır. Toplamda 186 ders saati yer almaktadır. Bu derslerin içerikleri ve uygulanış biçimleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1.1 YÖK, Resim- İş Öğretmenliği Lisans Programı, 2019

I. Yarıyıl					II. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Eğitim Giriş	2	0	2	3	ME Eğitim Psikolojisi	2	0	2	3
ME Eğitim Felsefesi	2	0	2	3	ME Eğitim Sosyolojisi	2	0	2	3
SK Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 1	2	0	2	3	SK Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 2	2	0	2	3
SK Yabancı Dil 1	2	0	2	3	SK Yabancı Dil 2	2	0	2	3
SK Türk Dili 1	3	0	3	5	SK Türk Dili 2	3	0	3	5
SK Bilgisim Teknolojileri	3	0	3	5	AE Temel Tasarım 2	2	4	4	5
AE Temel Tasarım 1	2	4	4	5	AE Desen 2	1	2	2	3
AE Desen 1	1	2	2	3	AE Perspektif	2	0	2	2
AE Sanat Tarihine Giriş	2	0	2	3	AE Sanat Tarihine Giriş	2	0	2	3
Toplam	17	6	20	30	Toplam	18	6	21	30
III. Yarıyıl					IV. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Öğretim Teknolojileri	2	0	2	3	ME Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	3
ME Öğretim İske ve Yöntemleri	2	0	2	3	ME Eğitimde Araştırma Yöntemleri	2	0	2	3
ME Seçmeli 1	2	0	2	4	ME Seçmeli 2	2	0	2	4
SK Seçmeli 1	2	0	2	3	SK Seçmeli 2	2	0	2	3
AE Seçmeli 1	2	0	2	4	AE Seçmeli 2	2	0	2	4
AE Görsel Sanatlar Öğretme ve Öğretim Yaklaşımları	2	0	2	3	AE Görsel Sanatlar Öğretim Programları	2	0	2	3
AE Anasanaat Atölye 1	1	4	3	4	AE Anasanaat Atölye 2	1	4	3	4
AE Seçmeli Sanat Atölye 1	1	2	2	3	AE Seçmeli Sanat Atölye 2	1	2	2	3
AE Batı Sanatı Tarihi	2	0	2	3	AE Çocukta Sanatsal Gelişim	2	0	2	3
Toplam	16	6	19	30	Toplam	16	6	19	30
V. Yarıyıl					VI. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Sınıf Yönetimi	2	0	2	3	ME Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2	0	2	3
ME Eğitimde Ahlak ve Etik	2	0	2	3	ME Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	3
ME Seçmeli 3	2	0	2	4	ME Seçmeli 4	2	0	2	4
SK Seçmeli 3	2	0	2	3	AE Seçmeli 4	2	0	2	4
AE Seçmeli 3	2	0	2	4	AE Anasanaat Atölye 4	1	4	3	4
AE Anasanaat Atölye 3	1	4	3	4	AE Seçmeli Sanat Atölye 4	1	2	2	3
AE Seçmeli Sanat Atölye 3	1	2	2	3	AE Müze Eğitimi	2	0	2	3
AE Türk Sanatı Tarihi	2	0	2	3	AE Görsel Sanatlar Öğretimi 2	3	0	3	3
AE Görsel Sanatlar Öğretimi 1	3	0	3	3	AE Çağdaş Sanat	2	0	2	3
Toplam	17	6	20	30	Toplam	17	6	20	30
VII. Yarıyıl					VIII. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Öğretmenlik Uygulaması 1	2	6	5	10	ME Öğretmenlik Uygulaması 2	2	6	5	10
ME Özel Eğitim ve Kaynaştırma	2	0	2	3	ME Okullarda Rehberlik	2	0	2	3
ME Seçmeli 5	2	0	2	4	ME Seçmeli 6	2	0	2	4
SK Seçmeli 4	2	0	2	3	SK Toplama Hizmet Uygulamaları	1	2	2	3
AE Seçmeli 5	2	0	2	4	AE Seçmeli 6	2	0	2	4
AE Anasanaat Atölye 5	1	4	3	4	AE Anasanaat Atölye 6	1	4	3	4
AE Seçmeli Sanat Atölye 5	1	2	2	2	AE Seçmeli Sanat Atölye 6	1	2	2	2
Toplam	12	12	18	30	Toplam	11	14	18	30
Genel Toplam									
Dersin Adı	T	U	K	AKTS	SAAT	YÜZDE			
ME Meslek Bilgisi	44	12	50	86	56	33			
SK Genel Kültür	26	2	27	42	28	17			
AE Alan Eğitimi	54	48	78	112	102	50			
Toplam	124	62	155	240	186	100			

1.11 Grafik Tasarım

Grafik tasarım, görsel iletişim alanında bir sanattır ve temel işlevi bir mesaj iletmek ya da bir ürün veya hizmeti tanıtmaktır. Grafik tasarım terimi, ilk kez 20. yüzyılın başlarında metal kalıplarla yazılan, çizilen ve çoğaltılmak amacıyla basılan görsel materyaller için kullanılmıştır. Zamanla, ekrana yansıtılan videolar ve bilgisayarlarla üretilen görseller de bu alanın içine dahil olmuş ve terimin anlamı genişlemiştir. Grafik tasarım, bir iletişim aracıdır ve bir kişinin

düşüncelerini başkalarına aktarmak için bir dil olarak kullanılır. Grafik tasarım, insanların yollarını bulmalarına ve verileri anlamalarına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda onlara yeni fikirlerle, hayal gücüne dayalı hikayeler ve manzaralarda kaybolma, bilgileri sorgulama ve bunlara karşı çıkma fırsatı da sunar. Grafik tasarım, hayatın her yönünde kendini göstermektedir. Grafik tasarım örnekleri, kavşakta sürücülere durmalarını bildiren tabelalardan, yiyeceklerin içerdiği kolesterol miktarını gösteren besin etiketlerine, filmlerin konusunu ve havasını yansıtarak izleyicinin heyecanını artıran jeneriklere kadar geniş bir yelpazeye sahiptir (Becer, 2002; Twemlow, 2008).

Grafik Tasarım iletişimi sağlayan, iletilmek istenen mesajın alıcılar tarafından doğru olarak anlaşılmasına ve aktarılmasına yardımcı olan bir sanat dalıdır. Grafik; çizgi, yazı, resim ve benzeri öğelerin bir arada kullanılmasıyla yapılan düzenlemeleri kapsar (MEB, 2023).

İnsan, tarih boyunca birlikte yaşamanın temel şartı olan iletişimi daha düzenli ve anlaşılır kılmak amacıyla düşünce ve kavramları görsel olarak ifade etmenin yollarını aramıştır. Mağara duvarlarına yapılan çizimler ve işaretler, görsel iletişimin ilk adımları olarak kabul edilmiştir. Başlangıçta bu ifadelerde yazı ve resim bir arada yer alırken, zamanla resimsel unsurlar soyutlaşarak sembollere dönüşmüş ve bu durum özgün bir yazı sisteminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Böylelikle, resim görsel bir ifade aracı olarak gelişirken, sözel ifadelerin sembollerle aktarılmasıyla iki farklı iletişim ögesi oluşmuştur. Grafik Tasarım, bu iki öge olan resmi ve yazıyı bir arada ve birbirini tamamlayacak şekilde kullanarak yeni bir iletişim biçimi yaratmıştır. Zamanla, iletişim araçlarının gelişimiyle birlikte, Grafik Tasarım insanların hayatında giderek daha önemli bir yer edinmiş ve günümüzde küresel iletişim ağı içerisinde çağdaş dünyanın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir (Bektaş, 1992).

Türkiye'de ilk basımevinin kurulması, Türk grafik sanatlarının ilk adımlarının atıldığı bir dönem olarak değerlendirilebilir. Rönesans'ın Avrupa kültürüne kattığı değerler, 18. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı toplumunu da etkilemeye başlamıştır. Bu yenilikler, Avrupa'daki toplumsal ve düşünsel gelişmelerin Osmanlı'ya aktarılmasını gerektiriyordu. İlk olarak, savaş ve savunma bilimlerinde bu yenilikler uygulanmaya başlanmış ve ordu yeniden

yapılandırılmıştır. Osmanlı toplumu, Batı'nın iki yüzyıl önce başladığı aydınlanma sürecine ancak bu dönemde girmektedir. Bu dönemin simgesi olan lale, “Lale Devri” olarak bilinen dönemin adını almasına yol açmıştır. İlk Türk basımevi, 1727 yılında Sait Çelebi ve İbrahim Müteferrika tarafından kurulmuş olmakla birlikte, Türkiye’deki ilk basımevi çok daha eskilere dayanmaktadır. 1493'te İstanbul'a yerleşen Museviler, burada ilk basımevini açmışlardır. 1567'de Sivashlı Apkar adlı bir Ermeni de bir basımevi kurmuş, 1627'de ise Rumlar kendi basımevlerini işletmeye başlamışlardır. Bazı görüşlere göre, İbrahim Müteferrika, bu azınlıkların kurduğu basımevlerinde deneyim kazanmıştır. Türkiye’deki ilk kağıt fabrikası, 1453 yılında İstanbul’un Kağıthane köyünde kurulmuş, 1520 yılına kadar faaliyet gösteren Bursa’daki kağıt fabrikası ise kuruluş tarihi kesin olmamakla birlikte varlığını sürdürmüştür. Bu fabrikalar, çoğunlukla hattatların kağıt taleplerini karşılamak amacıyla kurulmuştur. İbrahim Müteferrika, basımevi kurulduktan sonra bir kağıt fabrikası kurmak için çalışmalar yapmıştır. “Cihannüma” ve “Tarih-i Hind-i Garbi” gibi eserlerde, ilk kez resimler ve haritalar kullanılmıştır. 1830'larda İstanbul’da bir litografi atölyesi açan Jacques ve Henri Caillol, taş baskı yöntemiyle birçok resim ve çizimi çoğaltmışlardır. 1850'lerden sonra dergi yayıncılığı ve posta pulu basımı başlamıştır. O dönemde grafik tasarım alanında uzman sanatçılar bulunmadığı için, bu tür işler ressamlar, hattatlar ve kaligrafi sanatçıları tarafından yapılmıştır. Türkiye’de grafik tasarımda uzmanlaşma ise Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte hız kazanmıştır. 1920'lerde, Münif Fehim, İhâp Hulusi ve Kenan Temizan, kitap kapağı, basın ilanı ve afiş gibi alanlarda yaptıkları kaliteli çalışmalarla Türk Grafik Tasarımına öncülük etmişlerdir (Becer, 2002).

20. yüzyılın başlarındaki devrimlerden doğan Grafik Tasarım, toplumsal ilerlemeyi amaçlayan uzun vadeli bir araç olarak yeniden biçimlendirilmiş, İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Avrupa ve Amerika'da askeri ve sivil alanlarda propaganda, kamuflaj ve bilgi tasarımı yapmayı hedeflemiştir. İngiltere’de ise pek çok tasarımcı ülkenin kamu hizmetlerini yeniden inşa etme ve yaşam kalitesini yükseltme çabalarına katkıda bulunmaktadır. Amerika'da İkinci Dünya Savaşı sırasında işçilerin verimini artırmak ve onları tasarrufa yönlendirmek için savaş bürosu istihbaratı aracılığıyla afişler tasarlanmıştır ancak günümüz bağımsız toplumlarında sosyal değişim ve ilerleme bireylere ve küçük

oluşumlara, kar amacı gütmeyen örgütlere ve yayınlara kalmıştır. Bu nedenle mesajlar daha fazla sayıda ve daha karmaşıktır. Pek çok tasarımcı siyasi bir dürtü sahibidir ve dikkat çekmeden çok sayıda sosyal amaç için çalışmaktadır. Grafik tasarım, insanlarla iletişim kurmak amacıyla yapılır (Twemlow, 2008).

Ambrose ve Harris (2012)'ye göre, Grafik Tasarım terimi ilk kez 1950'li yıllarda, matbaacılık ve yayıncılık endüstrilerinden türetilmiş bir kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Batı'da tüketim ekonomisinin büyümesi, parlak ve çekici ambalajların rekabeti arttırdığı bir dönemi beraberinde getirmiştir. Dergilerin sayısının artması, iyi tasarıma olan talebi de yükseltmiştir. Bu gelişme, matbaa teknolojilerindeki yenilikleri ve tasarımcılar için yeni üretim imkanlarını ortaya çıkarmıştır. Grafik Tasarım, görsel iletişim ihtiyacından tüketim dünyasına doğru evrilmiş ve teknolojik yeniliklerle ekonominin farklı alanlarına yayılmıştır. Eskiden tasarımcılar, bir projenin fikir aşamasından sayfa düzenine kadar her yönüyle kişisel olarak ilgilenmek zorundayken, teknolojinin ilerlemesiyle grafik tasarımcılar, yaratıcı disiplinlerin koordinasyonunu sağlamaya başlamıştır.

1.11.1 Türkiye’de Grafik Tasarım Ana Bilim Dalı

Türkiye’de Grafik Tasarım Eğitimi, ilk olarak 1933 yılında Güzel Sanatlar Akademisi’nde Mithat Özer’in liderliğinde kurulan afiş atölyesiyle başlamıştır. Geleneksel sanat dalları olan resim, heykel ve mimarlığa odaklanan Güzel Sanatlar Akademisi’ne bir alternatif olarak, 1957 yılında İstanbul’da Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu kurulmuştur. Bu okulun amacı, endüstriyel sanatlar ve tasarım alanında uzmanlaşmış profesyoneller yetiştirmektir. Kuruluş sürecinde birçok Alman akademisyen görev almıştır. Zamanla, Türkiye’nin ihtiyaçlarına uygun olarak grafik, iç mimarlık, tekstil, seramik ve dekoratif resim gibi farklı alanlarda eğitim verilmeye başlanmıştır. Kısa sürede başarılı sonuçlar elde eden bu okul, Güzel Sanatlar Akademisi’ni de etkileyerek, 1970’li yıllarda Uygulamalı Endüstriyel Sanatlar Yüksekokulu’nu kurmaya teşvik etmiştir. Ancak bu okul daha sonra kapatılarak akademi bünyesine dahil edilmiştir. 1982’de yürürlüğe giren Yüksek Öğretim Kanunu ile birlikte, güzel sanatlar ve tasarım eğitimi veren Güzel Sanatlar Akademisi ile Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu üniversite bünyesine dâhil edilmiştir. Güzel Sanatlar Akademisi, fen, edebiyat,

müzik ve sahne sanatları gibi farklı alanlarda eğitim veren kurumları da bünyesine katarak Mimar Sinan Üniversitesi adını almıştır. Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu ise Marmara Üniversitesi'ne bağlı Güzel Sanatlar Fakültesi haline getirilmiştir. Bu dönüşümle birlikte, 1982'ye kadar sadece lisans eğitimi veren bu kurumlarda lisansüstü eğitim ve akademik kariyer yapma olanakları da sağlanmıştır. İstanbul'daki bu iki okulun yanı sıra, Ankara'da Hacettepe ve Bilkent Üniversiteleri, Eskişehir'de Anadolu Üniversitesi ve İzmir'de Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesinde de Güzel Sanatlar Fakülteleri açılmış ve grafik tasarım eğitimi verilmeye başlanmıştır. Grafik tasarım eğitiminin yaygınlaşmasıyla birlikte Türkiye'de yaratıcı ve nitelikli tasarımcılar yetişmiş, afiş, amblem, broşür, kapak tasarımı, etiket, basın ilanı ve TV grafiği gibi alanlarda başarılı projeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Türk grafik tasarımcıları 1978 yılında Grafikerler Meslek Kuruluşu'nu kurarak, mesleki hakların korunması gibi konularda önemli çalışmalar yürütmüşlerdir (Becer, 2002).

YÖK (2019) Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programına göre Grafik Tasarım; Görsel İletişim Tasarımı, bilgisayar tabanlı grafik tasarım, kurumsal kimlik, afiş, kitap kapağı, ambalaj, illüstrasyon, animasyon, tipografi (çeşitli yazı stilleri ve yazı kullanımı), kinetik tipografi, web arayüz tasarımı, görsel senaryo çizimi ve matbaa öncesi hazırlık gibi alanları içerir. Bu program, grafik tasarımın günlük hayatta kullanım alanlarını ele alırken çağdaş medyada imaj, yazı ve sembollerin tasarıma etkisini inceler. Araştırma, fikir geliştirme, form oluşturma, yaratıcılık ve etkili görsel iletişim becerileri üzerinde durulur. Öğrencilere reklam ajansları, matbaalar ve TV stüdyoları gibi iş ortamlarına düzenlenen planlı ziyaretler ile sektörel deneyim kazandırılır. Atölye çalışmaları sırasında iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine titizlikle uyulur. Ayrıca, program kapsamında sergileme yöntemleri, sunum teknikleri ve portfolyo hazırlama konularında bilgi verilerek öğrencilerin bu becerileri pratiğe dökmesi sağlanır. Tüm süreçlerde etik kurallara uygun hareket etmek de bu eğitimin önemli bir parçasıdır.

Türker ve Özdemir'in (2014)'de "Resim-İş Eğitimi Programları Grafik Ana Sanat Ders İçerikleri ve İşleniş Biçimleri" başlıklı makalesinde, Türkiye'deki Resim-İş Eğitimi programlarında ders içerikleri, işleniş biçimleri ve öğretim elemanlarının yaklaşımları incelenmiştir. Görüşmeler sonucunda, tüm fakültelerde uygulanması planlanan ortak eğitim fakültesi programının uygulamada bölümden

bölüme farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Araştırma, Güzel Sanatlar Eğitimi Grafik Ana Sanat Dallarında altı dönem boyunca okutulan derslerin mevcut durumunu tespit etmeyi amaçlamaktadır. YÖK tarafından yayımlanan Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programına göre, altı dönemlik Grafik Ana Sanat dersleri, çeşitli yazı biçimleri, tipografi, görsel iletişim, bilgisayar tabanlı grafik tasarım, kurumsal kimlik, afiş, kitap kapağı, ambalaj, illüstrasyon ve animasyon gibi grafik tasarımın günlük hayatta kullanılan alanlarını kapsamaktadır. Ancak ders içeriklerinin genel başlıklar altında toplandığı ve dönemlere göre net bir sınıflandırma yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, programı uygulayan tüm eğitim fakülteleri aynı müfredatı kullanmakla birlikte, ders içerikleri ve konuların işleniş şekilleri öğretim elemanlarının kendi deneyim ve uzmanlıklarına bağlı olarak farklı yorumlanmakta ve uygulanmaktadır. Böylece aynı yeterlilik ve donanıma sahip resim öğretmenleri yetiştirme hedefindeki eğitim fakültelerinin, programdaki bu belirsizlik nedeniyle farklı yeterlilik ve donanımlara sahip öğretmenler yetiştirdiği, ders içeriklerinin fakülteler arasında değişiklik gösterdiği ve işleniş sırasının fakülteden fakülteye farklılık gösterdiği ortaya konulmuştur.

1.12 İlgili Literatür (Türkiye/ Türkiye Dışında Yapılan Araştırmalar)

Bu bölümde ilgili literatür, Türkiye’de ve Türkiye dışında yapılan araştırmalar olarak incelenmiştir.

1.12.1 Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Akdoğan’ın (2019) “2006-2018 Yılları Arasında Mesleki Resim-İş Eğitimi Alanında Tamamlanan Lisansüstü Tezlerin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı çalışmasında, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi alanında tamamlanan toplam 64 yüksek lisans tezi, farklı değişkenler açısından analiz edilmiştir. 13 yıllık bir dönemi kapsayan bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz ve doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. İnceleme, YÖK Ulusal Tez Merkezi’ne kayıtlı yalnızca yüksek lisans tezlerini kapsamaktadır. Araştırma, şu başlıklarda tezlerin cinsiyete göre dağılımını incelemiştir: tamamlanan tezlerin yıllara göre dağılımı, öğrencilerin lisans mezuniyetlerine göre cinsiyet dağılımı, lisans programlarının cinsiyete göre dağılımı, tez konularının cinsiyete göre analizi ve kullanılan araştırma

yöntemlerinin cinsiyete göre dağılımı. Sonuçlar, kız öğrencilerin Mesleki Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans programını erkeklerden daha fazla tercih ettiklerini göstermiştir. En çok tezin 2009'da, en az tezin ise 2017'de tamamlandığı belirlenmiştir. En fazla tercih edilen tez konusunun Eğitim-Öğretim Programları, en az tercih edilen konunun ise Resmin Yaşama Etkisi olduğu saptanmıştır. Ayrıca, tezlerde en çok kullanılan araştırma yönteminin nitel çalışmalar olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, kız öğrencilerin bu alana daha fazla katkı sağladığını ve tercih ettikleri tez konularının alandaki eğilimleri yansıttığını ortaya koymaktadır.

Gökmen'in (2023) "Türkiye'de 2017-2021 yılları arasında 'Sanat Eğitimi' alanında yapılmış tezlerin analizi" adlı çalışmasının amacı incelenen tezlerin bazı değişkenlere göre analizlerinin yapılarak, farklı ve ortak yönlerinin ortaya çıkarılmasıdır. Araştırma YÖK Tez Merkezinde görsel sanatlar alanında tamamlandığı belirlenen ve aramalarda 'sanat eğitimi' anahtar kelimesiyle tespit edilen; 62 yüksek lisans tezi, 20 doktora tezi olmak üzere toplam 82 tez ele alınarak incelenmiştir. Araştırma 5 yılı kapsamaktadır. Belirlenen problem cümlesi doğrultusunda test sayılarının yıllara göre dağılımları, program çeşitliliğine dayanarak tezlerin yıllara göre dağılımları, tezlerin enstitülere göre dağılımları, tezlerin örneklem gruplarına göre dağılımı, tercih edilen araştırma yöntemlerinin yıllara göre dağılımı, araştırma konuları açısından testlerin yıllara göre dağılımı ve sanat eğitimi alanında tamamlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin içerik açısından analizi konuları olmak üzere toplam 7 problem cümlesi başlığı altında araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme deseni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada sayıca en çok tezin 2019 yılında tamamlandığı gözlemlenmiştir. Araştırılmanın sınırlılıkları çerçevesinde ele alınan tezlerin büyük çoğunluğunun Eğitim Bilimleri Enstitülerinde tamamlandığı belirlenmiştir, bu tezlerden 55'inin nitel araştırma, 17'sinin nicel araştırma ve 10 adet tezin karma araştırma yöntemleri ile yürütüldüğü tespit edilmiştir.

Kerimoğlu'nun (2022) "2000-2021 Yılları Arasında Sanat Eğitiminde 3 Boyutlu Uygulamaları Konu Alan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi" adlı çalışmasının amacı 2000-2021 yılları arasında sanat eğitiminde 3 boyutlu çalışmaları konu alan lisansüstü çalışmaların incelenmesidir. Bu araştırmada nitel

araştırma modelinin kullanılmış ve durum çalışmasına göre araştırma yapılandırılmıştır. Araştırma YÖK veri tabanı Ulusal Tez Merkezinde bulunan ve 2000-2021 yılları arasında sanat eğitiminde 3 boyutlu uygulamaları konu alan 29 lisansüstü test oluşturmaktadır. Çalışmanın analizinde betimsel içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırmaya göre 3 boyutlu sanat eğitimi ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların oldukça yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Örneklem gruplarının dar olduğu, genellikle nitel yöntemlerin kullanıldığı, veri toplama araçlarında gözlem ve görüşmenin sıklıkla kullanıldığı, üç boyutlu sanat eğitiminin; öğrencilerin görsel sanatlar dersine karşı olumlu tutum geliştirmesini, dersi keyifli geçirmelerini sağladığı ve yaratıcılıklarını artırdığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Çal'ın (2016) “2007-2014 Yılları Arasında Türkiye'de Sanat Eğitimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Analizi” başlıklı çalışmasında, Türkiye'deki üniversitelerde sanat eğitimi alanında 2007-2014 yılları arasında tamamlanan lisansüstü tezler incelenmiştir. Araştırmada, tezlerin yıllara göre dağılımı, türlerine, konu alanlarına, örneklem gruplarına, yöntemlerine, veri toplama araçlarına, araştırma konularına, üniversitelere, enstitülere ve atıflara göre yıllara dağılımı gibi 11 farklı başlık altında içerik analizi yapılmıştır. Tezlerde yıllar içindeki değişim oranları ve dalgalanmalar belirlenmiş, bu değişimlerin olası nedenleri her bir başlık için ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Araştırma, nitel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiş ve tezlere bilgisayar destekli tarama yöntemi ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi üzerinden ulaşılmıştır. Bu tarama sonucunda toplam 112 lisansüstü tez incelenmiş ve sanat eğitimiyle ilgili 12 farklı konu başlığına yer verildiği tespit edilmiştir.

Özer vd. (2013)'de “1992-2012 Yılları Arasında Güzel Sanatlar Eğitimi Alanında Türkiye'de Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi” başlıklı makalesinde, 1992-2012 yılları arasında Türkiye'de Güzel Sanatlar Eğitimi ile ilgili hazırlanan lisansüstü ve sanatta yeterlik tezleri beş farklı açıdan analiz edilmiştir. Çalışmada, güzel sanatlar eğitiminin öğretim süreçlerindeki kullanımını ele alan tezler, türleri, hazırlandıkları yıllar, üniversiteler, hedef kitleler ve konu alanları bakımından sınıflandırılmıştır. Araştırma kapsamında 366 teze ulaşılmış ve analiz edilmiştir. Bulgulara göre, en fazla tez çalışmasının Gazi Üniversitesi'nde yapıldığı, en çok araştırmaya Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün ev

sahipliği yaptığı, Ana Bilim Dalları arasında ise Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı'nın en çok tez üreten alan olduğu görülmüştür. Hedef kitle açısından, üniversite öğrencilerinin en sık ele alınan grup olduğu belirlenmiştir. Konu başlıklarında ise en fazla çalışılan alanların Eğitim-Öğretim ve Güzel Sanatlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kartopu (2016)'da “Türkiye’de Görsel Sanatlar Alanında Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Betimsel İncelenmesi” başlıklı çalışmada, 2011-2016 yılları arasında tamamlanan yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tezleri detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Bu tezler; hazırlandıkları yıllar, düzeyleri, üniversite ve enstitü bilgileri, ana bilim dalları, tez danışmanlarının unvanları, tez yazarlarının cinsiyetleri, çalışma grupları, konuları, anahtar kelimeleri, kullanılan yöntemler, örnekleme yöntemleri ve veri toplama araçları gibi değişkenlere göre değerlendirilmiştir. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilen bilgiler doğrultusunda, 27 doktora, 110 yüksek lisans ve 1 sanatta yeterlik tezi olmak üzere toplam 138 tez tespit edilmiş, bunlardan erişime açık olan 108’i incelenmiştir. Bulgular, en fazla tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalında yapıldığını ve çoğunlukla yardımcı doçent doktor unvanına sahip öğretim üyeleri tarafından yönlendirildiğini göstermiştir. Tezlerin büyük bir kısmının Gazi Üniversitesi’nde ve Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde hazırlandığı, tez yazarlarının çoğunluğunun kadın olduğu belirlenmiştir. Tez konularının büyük oranda Eğitim-Öğretim temalı olduğu, nicel yöntemlerin en sık kullanılan araştırma yöntemi olduğu ve sanat eğitimi ile görsel sanatlar eğitimi terimlerinin anahtar kelime olarak ön planda yer aldığı görülmüştür. Ayrıca, tezlerin yarısından fazlasında örnekleme yönteminin belirtilmediği, veri toplama araçları arasında ölçeğin en yaygın kullanılan yöntem olduğu ve çalışma grubunun en sık ortaokul öğrencilerinden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özmutlu (2020)’de “Grafik Tasarım Alanındaki Araştırma Eğilimlerinin Lisansüstü Tezlere Dayalı Olarak İncelenmesi” başlıklı çalışmasının amacı, Grafik Tasarım alanındaki araştırma eğilimlerini lisansüstü tezler temelinde değerlendirmektir. Araştırmada, tezler yayımlandıkları yıllar, türleri, danışmanların akademik unvanları, üniversiteler, ana bilim/ana sanat dalları ve konu başlıkları açısından analiz edilmiş ve betimsel bir yöntem kullanılmıştır. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nin resmi internet sitesinde “Grafik

Tasarım” anahtar kelimesiyle yapılan taramalar sonucunda, 2006-2018 yılları arasında bu alanda hazırlanan 536 lisansüstü tez incelenmiştir. Bu tezlerin 432’si yüksek lisans, 39’u doktora, 65’i ise sanatta yeterlilik tezidir. Araştırmada doküman inceleme yöntemi kullanılmış, veriler yüzde ve frekans değerleriyle özetlenmiştir. Sonuçlara göre, tez konuları 18 farklı kategori altında toplanmıştır. Grafik Tasarım alanındaki tezlerin 37’sinin farklı ana bilim/ana sanat dallarında hazırlandığı belirlenmiş ve yıllara göre tez sayılarında düzenli bir artış ya da azalış olmadığı görülmüştür. Üniversiteler arasında yayımlanan tez sayılarında belirgin farklılıklar olduğu, tezlerin yaklaşık yarısının en çok tez hazırlanan üç üniversitede yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

1.12.2 Türkiye Dışında Yapılan Araştırmalar

Greene (2017) yılında yaptığı “Sanat Eğitiminde "Çokluğun" Tanınması: 1950'lerden Bu Yana Eğitim ve Sanat Eğitimindeki Gelişmelerin Tarihsel Analizi ve Çokluğunuzu Bulmak Photoshop Müfredatı” isimli tezinde 1950'lerden bu yana genel olarak eğitimdeki eğilimlerin ve özel olarak sanat eğitiminin tarihsel bir incelemesini içermektedir. Günümüzün sanat eğitimcileri, finansmanın sınırlı olduğu, STEM alanlarının oldukça değerli olduğu ve okulların standart testlerde ilerlemeler göstermesi gereken rekabetçi bir eğitim sisteminde derslerinin değerini göstermek için baskı altında olduğunu öne sürmektedir. Derinlemesine genel bakış, sanat eğitimcilerinin bugün karşılaştığı zorluklar için bir bağlam sağlamanın yanı sıra bu zorluklara olası çözümler de sunmaktadır. Çağdaş dil ve akademik çalışmalar kullanarak yayımlanmış bu tez, sanat eğitiminde çokluğu geri kazanmak için bir temel oluşturmaktadır. Tez, lise öğrencilerinin Photoshop'u keşfederek "çokluklarını" bulmalarına yardımcı olmak için tasarlanmış yenilikçi bir on sekiz derslik müfredat planı içermektedir. Bu program çeşitliliğe değer verir ve öğrencilerle miras, ırk veya tarihi paylaşan sanatçıların çalışmalarını vurgular ve müfredatlar arası dil ve iletişim hedeflerini ve 21. Yüzyıl becerilerinin geliştirilmesini içermektedir. Bu dinamik müfredat, yazarın sanat eğitiminin kendisine verilen değerden "çok daha fazla" olduğu ve olabileceği iddiasını desteklemektedir.

Ings (2011)’de “Otobiyografik Grafik Tasarım Tezlerinde Sorgulama Yöntemi Olarak Sezgisel Yöntemlerin Yönetimi” adlı makalesinde; Auckland'daki Auckland Teknoloji Üniversitesi'nde lisansüstü araştırmalarda

gerçekleştirilen vaka çalışmalarından yararlanmıştır. Araştırma tabanlı tezler geliştirirken otobiyografik yaklaşımlar kullanan grafik tasarım öğrencileri tarafından kullanılan sezgisel sorgulamalarla ilgili bir dizi konuyu ele almayı amaçlamıştır. Bu tür tezler için, bir sorgulama sistemi olarak sezgisel sorgulama yararlı bir yaklaşım kabul edilebilmekte, çünkü araştırmacıyı hayal gücünü, sezgiyi, özneliği ve yaratıcı, eleştirel, yansıtıcı problem çözme biçimlerini doğrulayan bir sürece dahil etmektedir. Bir çerçeve olarak kullanıldığında, sezgisel sorgulama, araştırmacının kişisel deneyimiyle araştırmayı ilişkilendirmek için ödüllendirici ancak zorlayıcı bir sistem sunmaktadır. Bu makale, grafik tasarımıdaki bir dizi lisansüstü tezle ilişkili olarak sezgisel sorgulamanın uygulamaları, sınırlamaları ve avantajları hakkında bir tartışma sunmuştur. Bu sayede, bir sorgulama sistemi olarak bu sorgulama sisteminin doğasında bulunan zorluklar ve fırsatlar hakkında yararlı bir düşünce sunmayı amaçlamıştır.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, veri toplama araçları, verilerin çözümlenmesine ilişkin detaylara yer verilmiştir.

2.1 Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında Grafik Tasarım ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezler nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

Yıldırım ve Şimşek’e (2018) göre, nitel araştırma yöntemi; algılar ve olayların kendi bağlamlarında, gerçekçi ve bütüncül şekilde ele alınmasına yönelik, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bir sürecin izlendiği bir araştırma olarak tanımlanmaktadır. Bu tür araştırmalarda, doğrudan gözlem veya görüşme yapılamadığı durumlarda ya da araştırmanın geçerliliğini artırmak amacıyla, araştırma konusu ile ilgili yazılı ve görsel materyaller sürece dahil edilebilir. Doküman incelemesi, bağımsız bir araştırma yöntemi olarak kullanılabileceği gibi, diğer nitel yöntemlere ek olarak da bilgi kaynağı sağlamak amacıyla tercih edilebilir.

Doküman analizi süreci, araştırma ile ilgili ulaşılan kayıt ve belgelerin toplayıp belirli bir sisteme göre kodlayarak inceleme işlemine denmektedir. Doküman analizi süreci araştırmacının öncelikle amacına yönelik kaynakları bulduğu ve bu kaynaklardan yola çıkarak bazı değerlendirme işlemlerinin ve belirli sınıflandırmaların yapıldığı bir süreçtir (Çepni, 2014).

2.2 Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama sürecine YÖK ulusal tez merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> web sayfasının detaylı tarama kısmında Ana Bilim Dalı sekmesine; “Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı”, Bilim Dalı sekmesine; “Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı” kelimeleri yazılarak başlanmıştır. “Grafik” anahtar kelimesi özet sekmesine yazılarak aratılmıştır. 17.10.2024 tarihi itibarıyla 72 teze ulaşılmıştır. 72 tezden 55 tezin Grafik Tasarım ile doğrudan ilişkili olduğu tezlerin özet bölümü okunarak tespit edilmiştir. Seçilen 55 tez yıl bazında eskiden yeniye doğru sıralanarak analiz edilmiştir.

Tablo 2.1 YÖK Ulusal Tez Merkezi Detaylı Tarama

tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI
Tez Merkezi

Üye Girişi

Ana Sayfa Tarama Mevzuat İstatistikler SSS Yasal Uyarı Bize Ulaşın Yardım

Tarama terimi giriniz

Aranacak Alan Tez Adı İzin Durumu Tümü Tez Türü Temizle Bul

Detaylı Tarama Gelişmiş Tarama Son Eklenen Tezler

Tablo 2.2 YÖK Ulusal Tez Merkezi Ana Bilim Dalı, Bilim Dalı ve Özet Sekmesine “Grafik” Detaylı Tarama

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tarama.jsp

Gerçekleştirmek için tıklanabilir, geçmişini görmek için tıklayın

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI
Tez Merkezi

Üye Girişi

Ana Sayfa Tarama Mevzuat İstatistikler SSS Yasal Uyarı Bize Ulaşın Yardım

Detaylı Tarama Gelişmiş Tarama Son Eklenen Tezler Hazırlanmakta Olan Tezler

Detaylı Tarama

Üniversite Seç Tez Türü Seçiniz Yıl Seçiniz <=Yıl<= Seçiniz

Enstitü Seç İzin Durumu Seçiniz Tez No Tez Adı

Ana Bilim Dalı Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Durumu Seçiniz Tez Adı

Bilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Dil Seçiniz Yazar Yazar

Konu Konu Grubu Seçiniz Danışman Danışman

Dizin Dizin Özet Grafik

Bul Temizle

Tablo 2.3 YÖK Ulusal Tez Merkezi Bulunan Tezlerin Yıl Bazında Sıralanışı

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI
Tez Merkezi

Üye Girişi

Ana Sayfa Tarama Mevzuat İstatistikler SSS Yasal Uyarı Bize Ulaşın

Tarama sonucunda 72 kayıt bulundu.

No	Tez No	Yazar	Yıl	Tez Adı (Orijinal/Çeviri)	Tez Türü	Konu
72	851925	DERYA AYŞUN KUTLU	2003	Türk resminde özgün baskı resim Original print painting in Turkish painting	Yüksek Lisans	Güzel Sanatlar = Fine Arts
30	217547	MAHMUT SAMİ ÖZTÜRK	2007	Eğitim fakülteleri resim-iş öğretmenliği bölümlerinde grafik eğitimi bilgisayar ve baskı teknolojisinin kullanımı Using computer and printing technology education faculties at graphic training in art and handwork departments of education faculties	Yüksek Lisans	Güzel Sanatlar = Fine Arts
21	215658	ŞULE ARSLAN	2008	İlköğretim 1. kademe birinci sınıf Türkçe-matematik ve hayat bilgisi ders kitaplarındaki illüstrasyonların grafiksel açıdan incelenmesi Graphic design analysis of illustrations that are in the course books of natural science & social studies and in mathematics-Turkish at 1st level - 1st year primary schools ,	Yüksek Lisans	Eğitim ve Öğretim = Education and Training
71	227845	GÜLŞEN CEYLAN	2008	Ortaöğretim 10. sınıf düzeyinde görsel sanatlar eğitimi alan ve almayan öğrencilerin yaşadıkları çevrenin estetik bakış açılarının karşılaştırılması The comparison of students'aspects of perception towards the environments aesthetics they live in of those who have taken the art education and not on the level of 10th grade in high school	Yüksek Lisans	Eğitim ve Öğretim = Education and Training ; Güzel Sanatlar = Fine Arts
29	227879	ÖZGE ARIEL	2009	Güzel sanatlar fakülteleri grafik bölümü öğrencilerinin anımsama inceleme	Doktora	Eğitim ve Öğretim = Education and

2.3 Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada elde edilen veriler araştırmacı tarafından belirlenen kategoriler bağlamında doküman analizi tekniğine uygun olarak yapılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek'e (2013), nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile de birlikte kullanılabileceğini ifade etmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylarla ilgili yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Doküman incelemesi yaparken önce bilgiler toplanmalı, yazılı olarak ifade edilmeli, orijinaliği kontrol edilmeli, elde edilen doküman kaynakları anlamlandırılıp veri haline getirilerek analiz edilmeli, sonra kategorilere ayrılarak içerik düzenlenmelidir. Toplanan veri sonuçlarının kullanılmasına ilişkin veriler yorumlanmalıdır.

Dokümanlara ulaşmak için, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nin veri tabanı kullanılmış ve detaylı tarama bölümünde, ilgili arama sekmelerine “Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı”, “Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı” ve “Grafik” gibi anahtar kelimeler yazılarak arama yapılmıştır. Bu kapsamlı arama sonucunda, toplamda 72 teze ulaşılmıştır. Ulaşılan tezlerin her birinin özet bölümü incelenmiş; bu inceleme sonucunda, bazı tezlerin Grafik Tasarım alanıyla doğrudan ilgili olmadığı belirlenmiştir. Grafik Tasarım alanı ile ilgili olmayan tezler araştırma kapsamından çıkarılmış ve geriye kalan, Grafik Tasarım alanına uygun olan toplam 55 tez detaylı inceleme için seçilmiştir. Erişim izni olan bu lisansüstü tezler, hazırlık aşamasında eskiden yeniye doğru kronolojik olarak sıralanmış ve her birine bir numara atanmıştır. Daha sonra bu numaralandırılan tezler, belirli kategorilere göre ayrıştırılarak Microsoft Excel tablosuna işlenmiş ve bu tablo, verilerin analizinde daha düzenli bir şekilde kullanılmak üzere yeniden yapılandırılmıştır (EK 1). Bu yöntem, hem araştırmanın sistematik bir şekilde ilerlemesini sağlamış hem de verilerin daha kolay ve etkili bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanımıştır. İncelenen tezler, üniversite ve enstitü gibi akademik kurumlara göre, tez türü (yüksek lisans, doktora, sanatta yeterlik), yazım dili (Türkçe, İngilizce vb.), tamamlanma yılı, tezlerin danışman sayısı, danışmanların akademik unvanları (yardımcı doçent, doçent, profesör), danışmanların cinsiyet dağılımı, araştırmacıların cinsiyetleri, kullanılan araştırma yöntemleri ve tez konularının yönelimleri gibi toplamda 11 farklı kategori altında değerlendirilmiştir. Bu tezlerin verileri, araştırmacı tarafından SPSS (Statistical

Package for the Social Sciences) programı aracılığıyla sisteme girilerek detaylı analizler yapılmış, sonuçlar frekans ve yüzdelik değerler şeklinde ifade edilmiştir. Bu analizler, tezlerin özelliklerinin yanı sıra ilgili alanlardaki genel eğilimleri ve farklılıkları belirlemeye yönelik kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır. Ayrıca, elde edilen bulgular, hem akademik alandaki mevcut durumu anlamak hem de gelecekte yapılacak çalışmalara rehberlik etmek amacıyla düzenli ve sistematik bir şekilde yorumlanmıştır.

3.BULGULAR

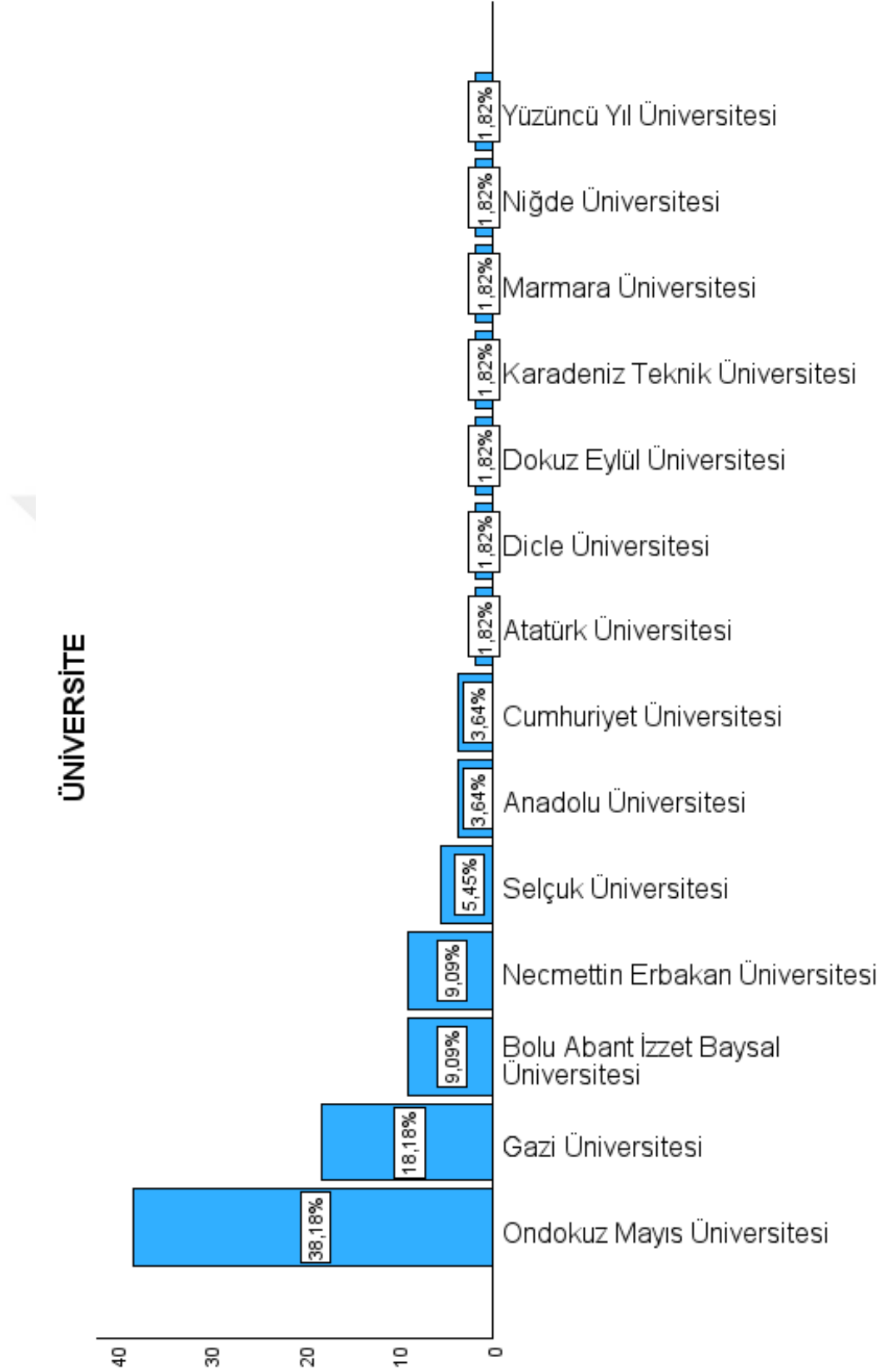
Bu bölümde araştırmaya ait alt problemlere ilişkin elde edilen veriler betimsel istatistik teknikleri ile çözümlenmiş, bulgular tablo ve grafikler halinde açıklanmıştır.

3.1 Araştırmanın 1. Alt Problemine Ait Bulgular

“Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 3.1 ve Şekil 3.1’de sunulmuştur.

Tablo 3.1 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde %	Geçerli Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	21	38,2	38,2	38,2
Gazi Üniversitesi	10	18,2	18,2	56,4
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	5	9,1	9,1	65,5
Necmettin Erbakan Üniversitesi	5	9,1	9,1	74,5
Selçuk Üniversitesi	3	5,5	5,5	80,0
Anadolu Üniversitesi	2	3,6	3,6	83,6
Cumhuriyet Üniversitesi	2	3,6	3,6	87,3
Atatürk Üniversitesi	1	1,8	1,8	89,1
Dicle Üniversitesi	1	1,8	1,8	90,9
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	1,8	1,8	92,7
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	1,8	1,8	94,5
Marmara Üniversitesi	1	1,8	1,8	96,4
Niğde Üniversitesi	1	1,8	1,8	98,2
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	1,8	1,8	100,0
Total	55	100,0	100,0	

Şekil 3.1 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Türkiye'de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında Grafik Tasarım ile ilgili yayımlanmış toplam 55 lisansüstü teze rastlanmıştır. 2024 yılına kadar ‘Grafik Tasarım’ alanında Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Niğde Üniversitesi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi olmak üzere toplam 14 üniversitede lisansüstü tez bulunmuştur.

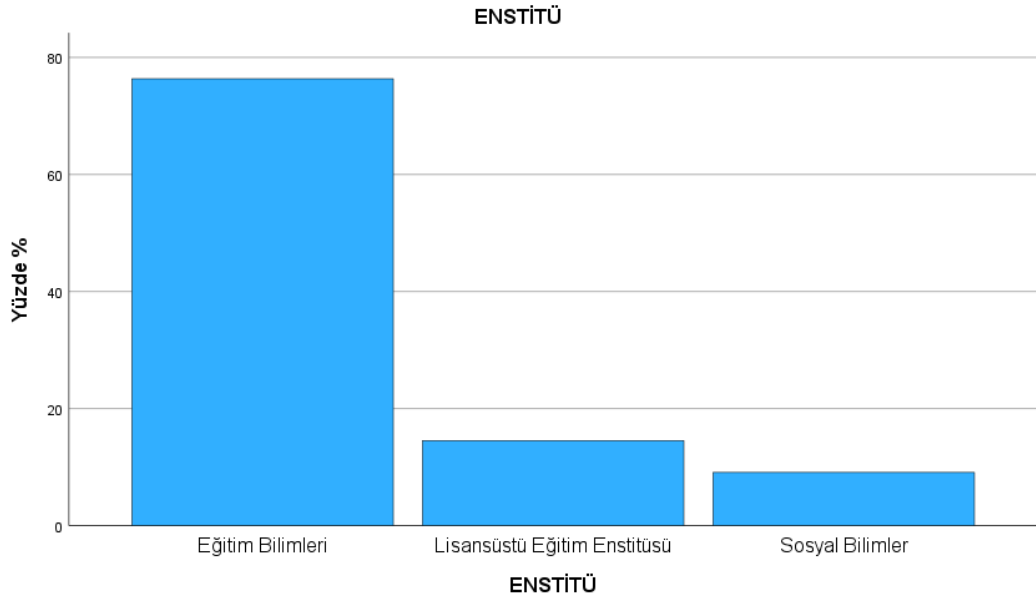
Tablo 3.1 incelendiğinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi 21 tez (%38,2) ile en fazla tez yayımlayan üniversite olmuştur. Gazi Üniversitesi 10 tez ile (%18,2) 2. sırada yer almaktadır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi'nin tez oranı (%56,4) toplam tez oranının yarısından fazladır. 3. sırada 5 tez ile (%9,1) ile Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi gelmektedir. Necmettin Erbakan Üniversitesi 5 (%9,1), Selçuk Üniversitesi 3 (%5,5), Anadolu Üniversitesi 2 (%3,6), Cumhuriyet Üniversitesi 2 (%3,6) tane lisansüstü tez yayımlamıştır. Atatürk Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Niğde Üniversitesi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi her biri birer tez olmak üzere %1,8 oranında tez yayımlanmıştır.

3.2 Araştırmanın 2. Alt Problemine Ait Bulgular

“Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 3.2 ve Şekil 3.2’de sunulmuştur.

Tablo 3.2 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde %	Geçerli Yüzde %
Eğitim Bilimleri	42	76,4	76,4
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	8	14,5	14,5
Sosyal Bilimler	5	9,1	9,1
Toplam	55	100,0	100,0

Şekil 3.2 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

2024 yılına kadar Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanan lisansüstü tezlerde Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü olmak üzere 3 enstitünün bulunduğu görülmüştür.

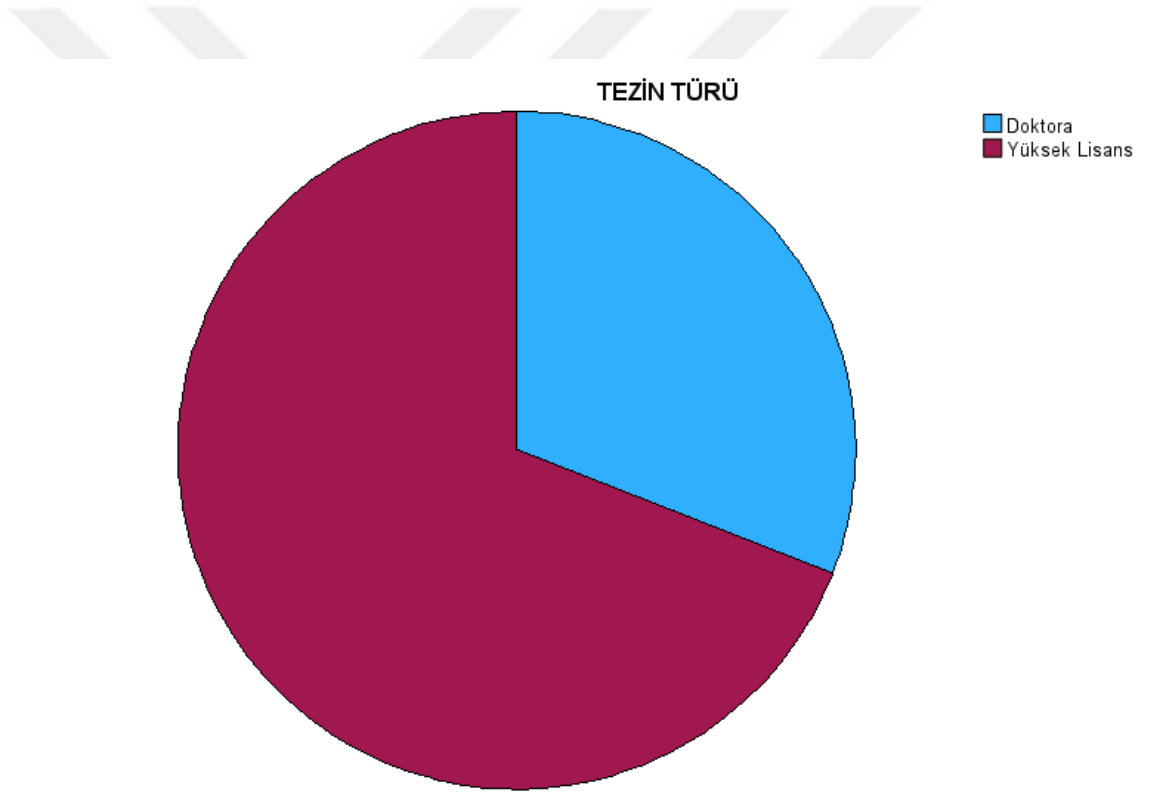
Tablo 3.2 incelendiğinde Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında Grafik Tasarım ile ilgili en fazla Eğitim Bilimleri 42 (%76,4) Enstitüsünde tez yayımlandığı görülmüştür. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü 8 (%14,5) Sosyal Bilimler Enstitüsü 5 (%9,1) lisansüstü tez yayımlanmıştır.

3.3 Araştırmanın 3. Alt Problemine Ait Bulgular

“Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin türüne göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 3.3 ve Şekil 3.3’te sunulmuştur.

Tablo 3.3 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ İle İlgili
Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde %	Geçerli Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Doktora	17	30,9	30,9	30,9
Yüksek Lisans	38	69,1	69,1	100,0
Toplam	55	100,0	100,0	

Şekil 3.3 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ İle İlgili
Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili 2024 yılına kadar yayımlanan lisansüstü tezler incelendiğinde yüksek lisans ve doktora olmak üzere 2 tür bulunduğu görülmüştür.

Lisansüstü tezlerin türüne göre dağılımlarını gösteren Tablo 3.3 incelendiğinde yüksek lisans düzeyinde yapılan çalışmaların doktora düzeyinde

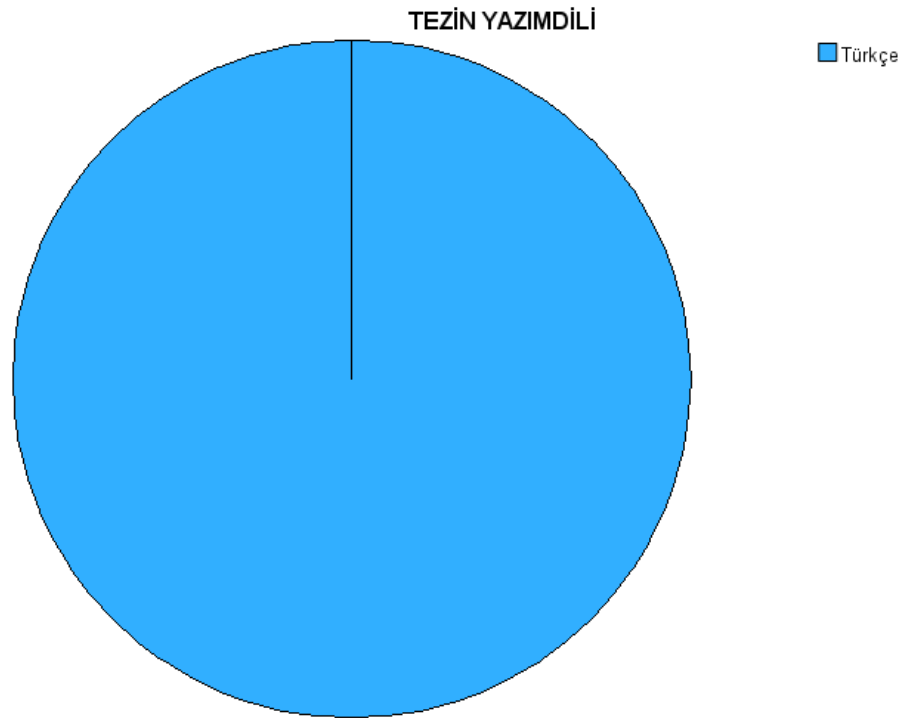
yapılan tezlere oranla oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamına alınan 55 tezin 17 tanesi (%30,9) doktora tezi iken 38 tanesi (%69,1) yüksek lisans tezi olarak kaydedilmiştir.

3.4 Araştırmanın 4. Alt Problemine Ait Bulgular

“Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin yazım diline göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 3.4 ve Şekil 3.4’te sunulmuştur.

Tablo 3.4 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Yazım Diline Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde %	Geçerli Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Türkçe	55	100,0	100,0	100,0

Şekil 3.4 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Yazım Diline Göre Dağılımı

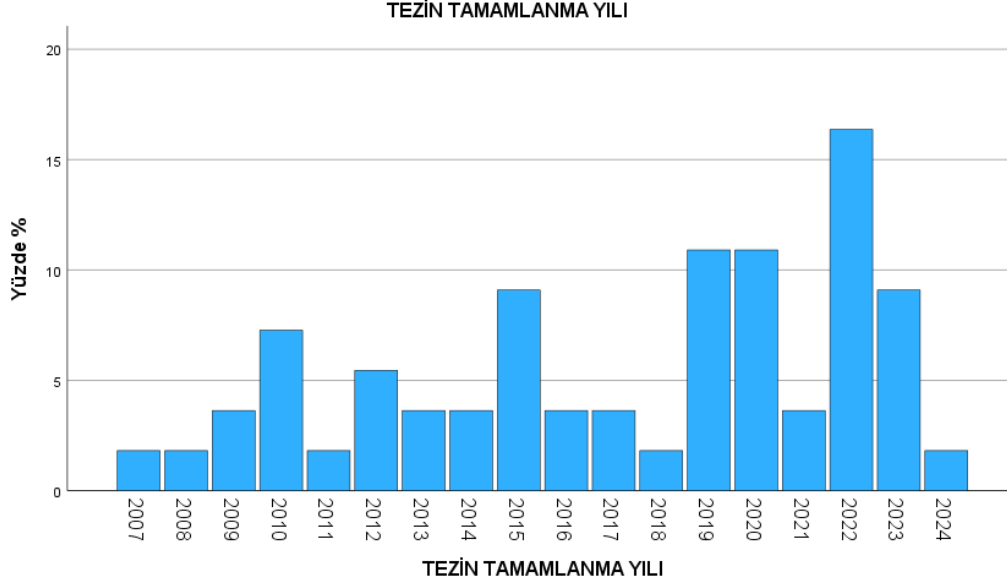
Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili 2024 yılına kadar yayımlanan lisansüstü tezlerin yazım dili incelendiğinde tamamının Türkçe olduğu görülmüştür. Lisansüstü tezlerin yazım diline göre dağılımlarını gösteren Tablo 3.4 incelendiğinde %100’ünün yazım dili Türkçedir.

3.5 Araştırmanın 5. Alt Problemine Ait Bulgular

“Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin tamamlanma yılına göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 3.5 ve Şekil 3.5’de sunulmuştur.

Tablo 3.5 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Tamamlanma Yılına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde %	Geçerli Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
2007	1	1,8	1,8	1,8
2008	1	1,8	1,8	3,6
2009	2	3,6	3,6	7,3
2010	4	7,3	7,3	14,5
2011	1	1,8	1,8	16,4
2012	3	5,5	5,5	21,8
2013	2	3,6	3,6	25,5
2014	2	3,6	3,6	29,1
2015	5	9,1	9,1	38,2
2016	2	3,6	3,6	41,8
2017	2	3,6	3,6	45,5
2018	1	1,8	1,8	47,3
2019	6	10,9	10,9	58,2
2020	6	10,9	10,9	69,1
2021	2	3,6	3,6	72,7
2022	9	16,4	16,4	89,1
2023	5	9,1	9,1	98,2
2024	1	1,8	1,8	100,0
Toplam	55	100,0	100,0	

Şekil 3.5 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Tamamlanma Yılına Göre Dağılımı

2024 yılına kadar Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘Grafik Tasarım’ ile ilgili yayımlanan lisansüstü tezler incelendiğinde toplamda 55 tezin dağılımı yıllara göre farklılık göstermektedir.

Tablo 3.5 incelendiğinde en fazla 2022 yılında 9 tezin (%16,4) tamamlandığı görülmüştür. 2019 ve 2020 yıllarında 6 tez (%10,9), 2015 ve 2023 yılında 5 tez (%9,1), 2010 yılında 4 (%7,3), 2012 yılında 3 (%5,5), 2009, 2013, 2014, 2016, 2017, 2021 yılında 2 (%3,6), 2007, 2008, 2011, 2018, 2024 yılında 1 (%1,8) lisansüstü tez tamamlanmıştır.

3.6 Araştırmanın 6. Alt Problemine Ait Bulgular

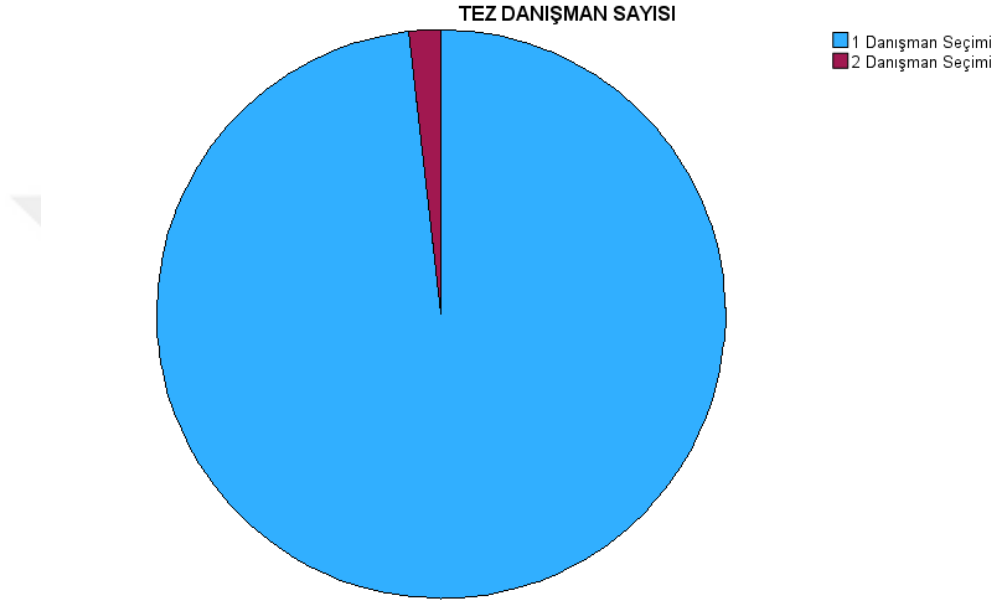
“Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin danışman sayısına göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 3.6 ve Şekil 3.6’da sunulmuştur.

Tablo 3.6 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Danışman Sayısına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
1 Danışman Seçimi	54	98,2	98,2

2 Danışman Seçimi	1	1,8	1,8
Total	55	100,0	100,0

Tablo 3.6 (devam) Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Danışman Sayısına Göre Dağılımı

Şekil 3.6 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Danışman Sayısına Göre Dağılımı

Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili 55 lisansüstü tezinin 54 tanesinde tez danışmanı olarak 1 danışman seçimi yapıldığı görülmüştür. Sadece 1 tane tezde araştırmacı 2 danışman ile çalışma yapmıştır.

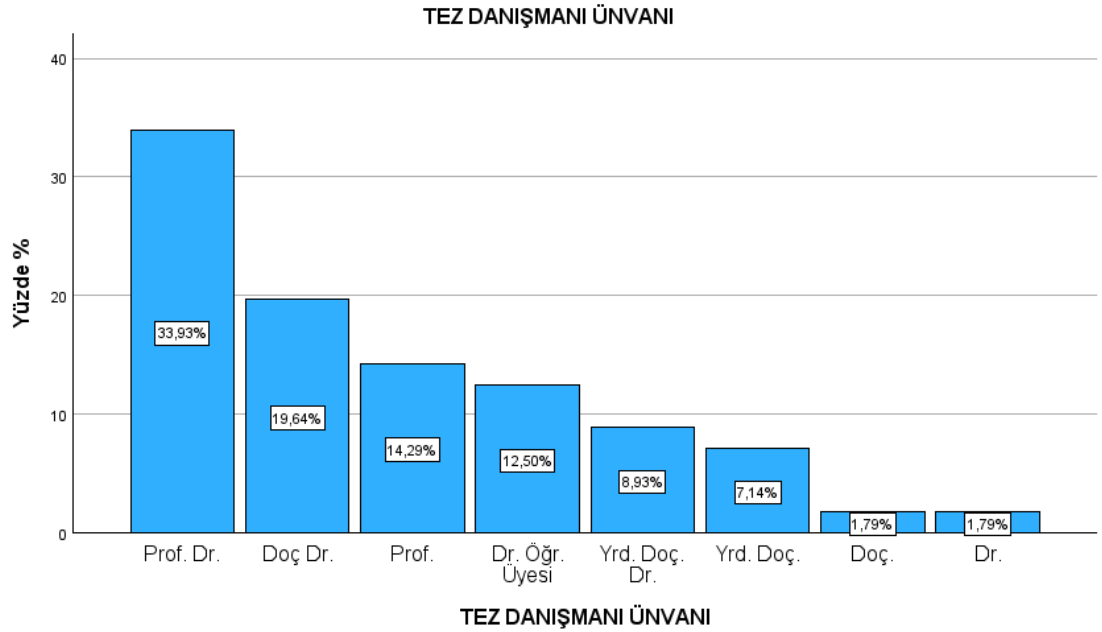
3.7 Araştırmanın 7. Alt Problemine Ait Bulgular

‘‘Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yayınlanmış lisansüstü tezlerin tez danışman ünvanına göre dağılımı nasıldır?’’ alt problemine ilişkin bulgular Tablo 3.7 ve Şekil 3.7’de sunulmuştur.

Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yapılan araştırmada 55 tez incelenmiştir. İncelenen tezler arasında 1 tezin danışman sayısı 2 olduğu için; tez danışman sayısı cinsiyeti toplam 56 danışman üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Tablo 3.7 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ İle İlgili
Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Tez Danışman Ünvanına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde %	Geçerli Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Prof. Dr.	19	33,9	33,9	33,9
Doç Dr.	11	19,6	19,6	53,6
Prof.	8	14,3	14,3	67,9
Dr. Öğr. Üyesi	7	12,5	12,5	80,4
Yrd. Doç. Dr.	5	8,9	8,9	89,3
Yrd. Doç.	4	7,1	7,1	96,4
Doç.	1	1,8	1,8	98,2
Dr.	1	1,8	1,8	100,0
Toplam	56	100,0	100,0	

Şekil 3.7 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ İle İlgili
Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Tez Danışman Ünvanına Göre Dağılımı

2024 yılına kadar Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yayımlanmış incelendiğinde en fazla Prof. Dr. ünvanı danışmana sahip lisansüstü tezlerin olduğu görülmüştür. 19 tezin (%33,9) danışmanının ünvanı Prof. Dr. olarak belirlenmiştir. 11 tezin Doç. Dr. (%19,6), 8

tezin Prof. (%14,3), 7 tezin Dr. Öğrt. Üyesi (%12,5), 5 tezin Yrd. Doç. Dr. (%8,9), 4 tezin Yrd. Doç. (%7,1), 1 tezin Doç. ve Dr. (%11,8) ünvanına sahip olduğu saptanmıştır. Buna göre Prof. Dr., Doç. Dr., gibi akademik olarak yüksek ünvana sahip danışmanlar tarafından daha çok tez yayımlandığı görülmüştür.

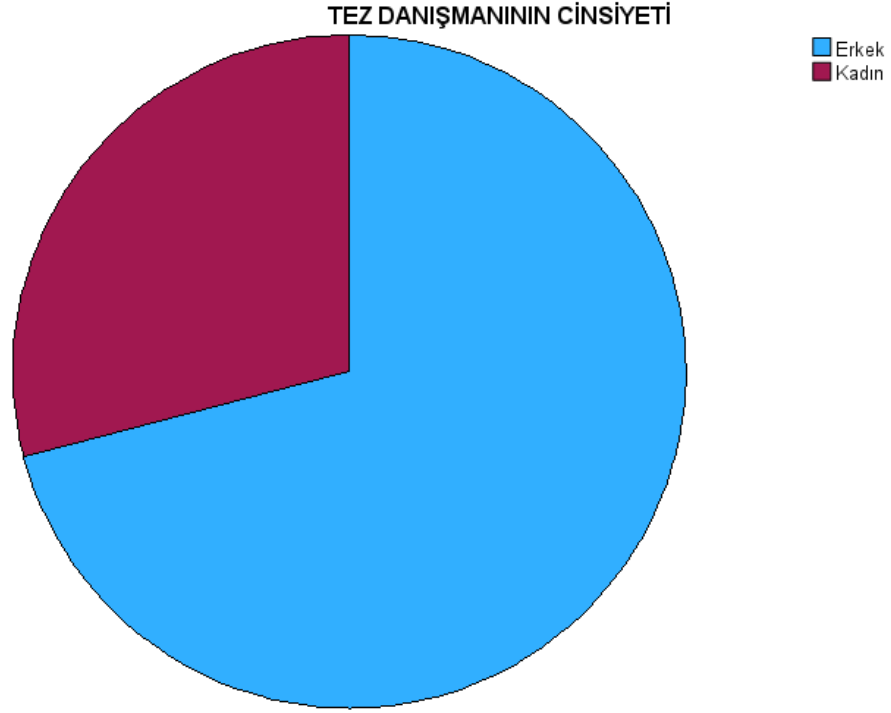
3.8 Araştırmanın 8. Alt Problemine Ait Bulgular

“Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin tez danışman cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 3.8 ve Şekil 3.8’de sunulmuştur.

Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yapılan araştırmada 55 tez incelenmiştir. İncelenen tezler arasında 1 tezin danışman sayısı 2 olduğu için; tez danışman sayısı toplam 56 danışman üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Tablo 3.8 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Tez Danışman Cinsiyetine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde %	Geçerli Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Erkek	40	71,4	71,4	71,4
Kadın	16	28,6	28,6	100,0
Toplam	56	100,0	100,0	

Şekil 3.8 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Tez Danışman Cinsiyetine Göre Dağılımı

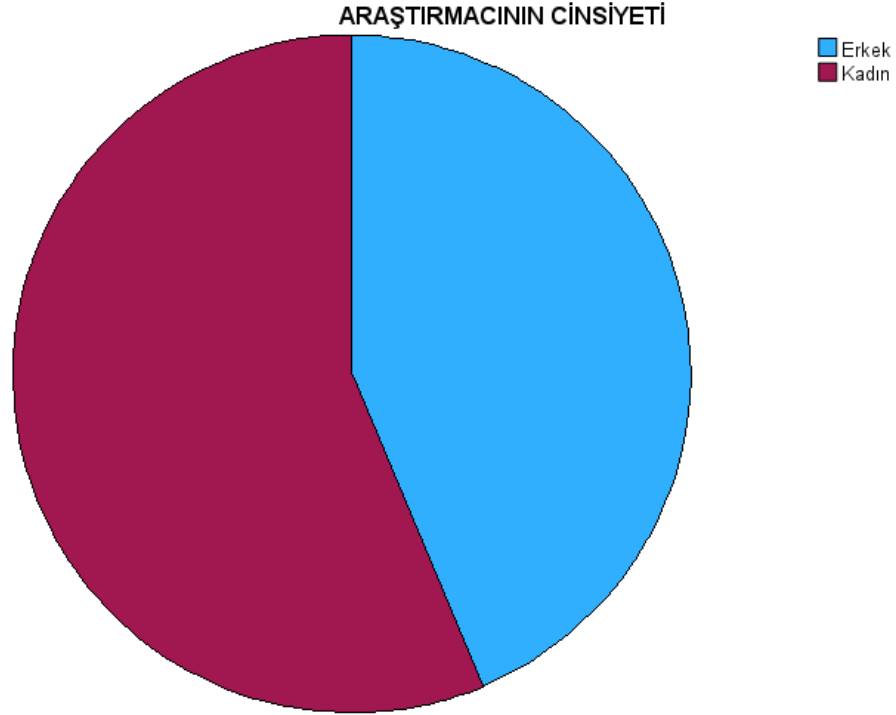
İncelenen lisansüstü tezlerin 40 tanesinin (%71,4) tez danışmanı cinsiyetinin erkek, 16 tanesinin (%28,6) tez danışmanı cinsiyetinin kadın olduğu görülmüştür. Erkek danışmanlar çoğunluktadır.

3.9 Araştırmanın 9. Alt Problemine Ait Bulgular

“Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin araştırmacı cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 3.9 ve Şekil 3.9’da sunulmuştur.

Tablo 3.9 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Araştırmacı Cinsiyetine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde %	Geçerli Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Erkek	24	43,6	43,6	43,6
Kadın	31	56,4	56,4	100,0
Toplam	55	100,0	100,0	

Şekil 3.9 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Araştırmacı Cinsiyetine Göre Dağılımı

Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayınlanmış lisansüstü tezlerin araştırmacı cinsiyetine göre çoğunluk kadınlara aittir. İncelenen lisansüstü tezlerin 24 tanesinin (%43,6) araştırmacı cinsiyetinin erkek, 31 tanesinin (%56,4) araştırmacı cinsiyetinin kadın olduğu görülmüştür.

3.10 Araştırmacının 10. Alt Problemine Ait Bulgular

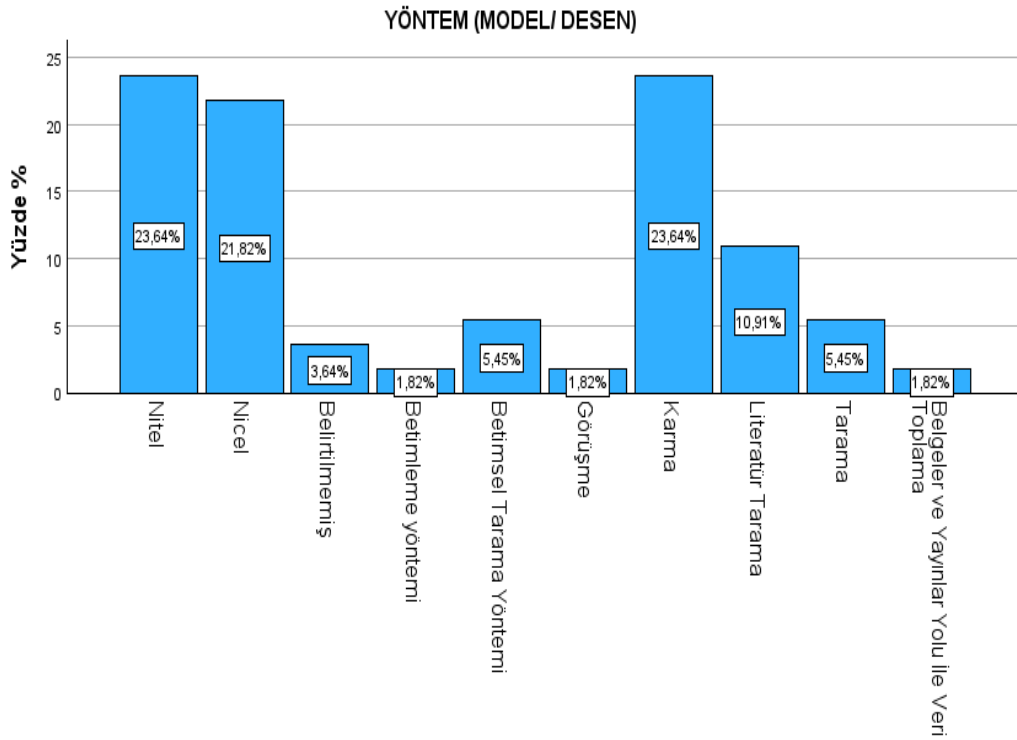
“Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayınlanmış lisansüstü tezlerin yöntemine (model, desen) göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 3.10 ve Şekil 3.10’da sunulmuştur.

Tablo 3.10 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Yöntemine (Model, Desen) Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde %	Geçerli Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Nitel	13	23,6	23,6	23,6
Nicel	12	21,8	21,8	45,5
Belirtilmemiş	2	3,6	3,6	49,1
Betimleme yöntemi	1	1,8	1,8	50,9

Betimsel Tarama Yöntemi	3	5,5	5,5	56,4
Görüşme	1	1,8	1,8	58,2
Karma	13	23,6	23,6	81,8
Literatür Tarama	6	10,9	10,9	92,7
Tarama	3	5,5	5,5	98,2
Belgeler ve Yayınlar Yolu İle Veri Toplama	1	1,8	1,8	100,0
Toplam	55	100,0	100,0	

Tablo 3.10 (devam) Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Yöntemine (Model, Desen) Göre Dağılımı

Şekil 3.10 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ İle İlgili Yayınlanmış Lisansüstü Tezlerin Yöntemine (Model, Desen) Göre Dağılımı

Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yayınlanmış lisansüstü tezler yöntemine göre incelendiğinde en çok nitel ve karma yöntemin seçildiği görülmüştür. Yöntemi bakımından incelenen tezlerden 13’er tezin (%23,6) Nitel ve Karma, 12 tezin (%21,8) Nicel, 6 tezin (%10,9) Literatür Tarama, 3’er tezin (%5,5) Betimsel Tarama ve Tarama, Betimleme Yöntemi, Görüşme ve Belgeler ve Yayınlar Yolu ile Veri Toplama

Yöntemlerinden 1'er tez (%1,8) olduğu görülmüştür. 2 tezin (%3,6) de yönteminin belirtilmediği saptanmıştır.

3.11 Araştırmacının 11. Alt Problemine Ait Bulgular

“Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerin konu yönelimlerine göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 3.11 ve Şekil 3.11’de sunulmuştur.

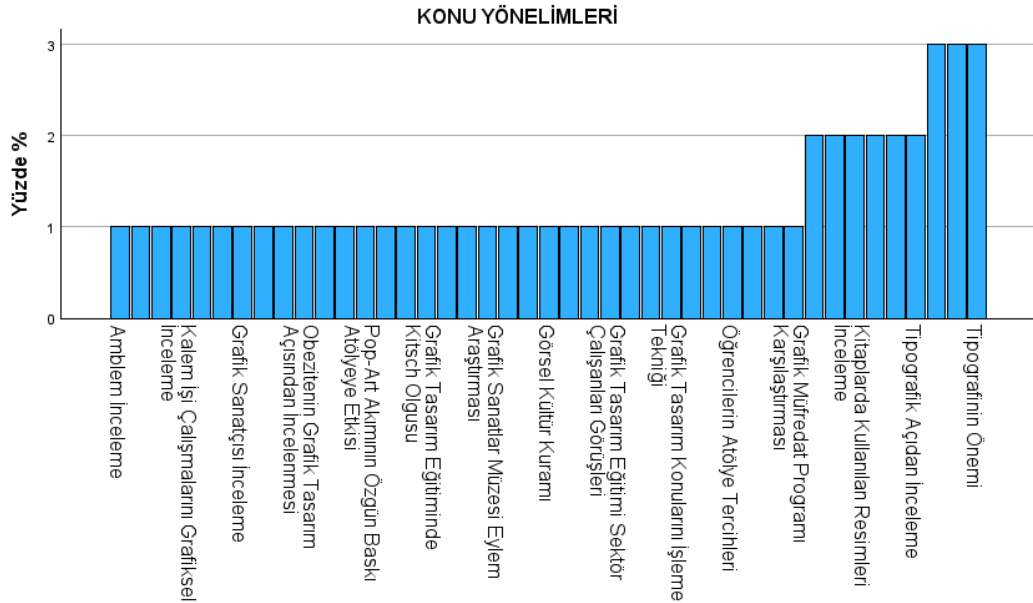
Tablo 3.11 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Konu Yönelimlerine Göre Dağılımı

KONU YÖNELİMLERİ				
	Frekans	Yüzde %	Geçerli Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Amblem İnceleme	1	1,8	1,8	1,8
Sembollerin Grafiğe Yansımaları	1	1,8	1,8	3,6
Grafik Tasarım Dersinde Fotoğrafik İmge Üretimi	1	1,8	1,8	5,5
Kalem İşi Çalışmalarını Grafiksel İnceleme	1	1,8	1,8	7,3
Grafik Bölümü Örneği	1	1,8	1,8	9,1
Grafik Tasarım Programları	1	1,8	1,8	10,9
Grafik Sanatçısı İnceleme	1	1,8	1,8	12,7
Grafik Tasarım Dersinde Zihin Haritası	1	1,8	1,8	14,5
Grafik Tasarımcıların Grafik Tasarıma Etkisi	1	1,8	1,8	16,4
Obezitenin Grafik Tasarım Açısından İncelenmesi	1	1,8	1,8	18,2
Görsel Öğelerin Kullanımı	1	1,8	1,8	20,0
Görsel İletişim Tasarımı	1	1,8	1,8	21,8
Pop-Art Akımının Özgün Baskı Atölyeye Etkisi	1	1,8	1,8	23,6
Logo Tasarımı	1	1,8	1,8	25,5
Grafikte Tablet Kullanımı	1	1,8	1,8	27,3

Grafik Tasarım Eğitiminde Kitsch Olgusu	1	1,8	1,8	29,1
Matbaanın Grafik tasarıma Yansıması	1	1,8	1,8	30,9
Bilgilendirme Tasarım Sistemi	1	1,8	1,8	32,7
Grafik Sanatlar Müzesi Eylem Araştırması	1	1,8	1,8	34,5
Grafik Tasarımda Karşılaşılan Sorunlar	1	1,8	1,8	36,4
Grafik Tasarım İlkeleri	1	1,8	1,8	38,2
Görsel Kültür Kuramı	1	1,8	1,8	40,0
Ambalaj Tasarımı	1	1,8	1,8	41,8
Grafik Tasarımda Hazır İmge Kullanımı	1	1,8	1,8	43,6
Grafik Tasarım Eğitimi Sektör Çalışanları Görüşleri	1	1,8	1,8	45,5
Grafik Dalına Talep Oranı	1	1,8	1,8	47,3
Kavrama Dayalı Öğrenme	1	1,8	1,8	49,1
Grafik Tasarım Konularını İşleme Tekniği	1	1,8	1,8	50,9
Teknolojinin Grafik Tasarım Anasanat Dalına Yansıması	1	1,8	1,8	52,7
Dijital İletişim Kanallarının Öğrenci Çalışmasına Etkisi	1	1,8	1,8	54,5
Öğrencilerin Atölye Tercihleri	1	1,8	1,8	56,4
Müze Rehberi Tasarımı	1	1,8	1,8	58,2
Grafik Tasarlama	1	1,8	1,8	60,0
Grafik Müfredat Programı Karşılaştırması	1	1,8	1,8	61,8
İllüstrasyon İnceleme	2	3,6	3,6	65,5
Grafik Tasarım Sorunları	2	3,6	3,6	69,1

Kitaplarda Kullanılan Resimleri İnceleme	2	3,6	3,6	72,7
Kitaplarda Kullanılan Resimleri İnceleme ve Tipografi	2	3,6	3,6	76,4
Grafik Dersi Öğrenci Görüşleri	2	3,6	3,6	80,0
Tipografik Açıdan İnceleme	2	3,6	3,6	83,6
Grafikte Bilgisayar Kullanımı	3	5,5	5,5	89,1
Afiş Tasarımı İnceleme	3	5,5	5,5	94,5
Tipografinin Önemi	3	5,5	5,5	100,0
Total	55	100,0	100,0	

Tablo 3.12 (devam) Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Konu Yönelimlerine Göre Dağılımı

Şekil 3.11 Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ İle İlgili Yayımlanmış Lisansüstü Tezlerin Konu Yönelimlerine Göre Dağılımı

Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında ‘‘Grafik Tasarım’’ ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezler konu yönelimlerine göre incelendiğinde en çok 3’er tezin (%5,5) Grafikte Bilgisayar Kullanımı, Afiş Tasarımı İnceleme, Tipografinin Önemi olduğu görülmüştür. Daha sonra; 2’şer tezin (%3,6) İllüstrasyon İnceleme, Grafik Tasarım Sorunları, Kitaplarda Kullanılan Resimleri İnceleme, Kitaplarda

Kullanılan Resimleri İnceleme ve Tipografi, Grafik Dersi Öğrenci Görüşleri, Tipografik Açıdan İnceleme olduğu saptanmıştır.

Diğer konu yönelimlerinin; Amblem İnceleme, Sembollerin Grafiğe Yansıması, Grafik Tasarım Dersinde Fotoğrafik İmge Üretimi, Kalem İşi Çalışmalarını Grafiksel İnceleme, Grafik Bölümü Örneği, Grafik Tasarım Programları, Grafik Sanatçısı İnceleme, Grafik Tasarım Dersinde Zihin Haritası, Grafik Tasarımcıların Grafik Tasarıma Etkisi, Obezitenin Grafik Tasarım Açısından İncelenmesi, Görsel Öğelerin Kullanımı, Görsel İletişim Tasarımı, Pop-Art Akımının Özgün Baskı Atölyeye Etkisi, Logo Tasarımı, Grafikte Tablet Kullanımı, Grafik Tasarım Eğitiminde Kitsch Olgusu, Matbaanın Grafik Tasarıma Yansıması, Bilgilendirme Tasarım Sistemi, Grafik Sanatlar Müzesi Eylem Araştırması, Grafik Tasarımda Karşılaşılan Sorunlar, Grafik Tasarım İlkeleri, Görsel Kültür Kuramı, Ambalaj Tasarımı, Grafik Tasarımda Hazır İmge Kullanımı, Grafik Tasarım Eğitimi Sektör Çalışanları Görüşleri, Grafik Dalına Talep Oranı, Kavrama Dayalı Öğrenme, Grafik Tasarım Konularını İşleme Tekniği, Teknolojinin Grafik Tasarım Anasanat Dalına Yansıması, Dijital İletişim Kanallarının Öğrenci Çalışmasına Etkisi, Öğrencilerin Atölye Tercihleri, Müze Rehberi Tasarımı, Grafik Tasarlama, Grafik Müfredat Programı Karşılaştırması olduğu görülmüştür.

4. TARTIŞMA

Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında “Grafik Tasarım” ile ilgili yazılmış lisansüstü tezleri araştıran kapsamlı ve sistematik bir teze rastlanmamıştır. Bu sebeple bu araştırma alandaki araştırmacılara yol gösterici olması açısından önem taşımaktadır.

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında Grafik Tasarım ile ilgili ilk tezin 2003 yılında yazıldığı tespit edilmiş olup, yayımlanma izni olmadığı için tezi araştırma başlangıç tarihi olarak dikkate alınamamıştır. Daha sonra yayımlanan izinli ilk tezin 2007 yılında yayımlandığı görülmektedir. Bu sebeple, 2007 yılından 2024 yılına kadar olan süreç araştırma kapsamına alınmış ve bu süreci kapsayan son 17 yıl içinde Grafik Tasarım alanında yazılmış 55 lisansüstü teze rastlanmıştır. Yapılan araştırmanın Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında Grafik Tasarım olarak sınırlandırıldığında alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Özmutlu (2020) makalesinde Grafik Tasarım ile ilgili tezleri incelemiş, Grafik Tasarım ile ilgili tezlerin 37 farklı anabilim/anasanat dalında hazırlandığını tespit etmiştir. Bu durumda bazı tezler; Grafik Tasarım alanıyla doğrudan ilgili olmayabilir, ancak ‘Grafik Tasarım’ kelimesi geçtiği için araştırma kapsamına alınmış olabilir. Bu sebeple Resim İş Eğitimi Bilim Dalının içerisindeki “grafik” kelimesi aratılarak grafik tasarım alanını ilgilendiren ve bu alanla yakından ilişkili olduğu tespit edilen tezler araştırma kapsamı içine alınmıştır.

Özmutlu (2020)’de yazdığı makalesinde, 12 yıllık zaman diliminde 6 başlıkta incelediği tezleri değerlendirmiştir. Daha fazla kriter kullanılarak yapılan bir araştırma sonucunun daha kapsamlı ve derinlemesine inceleme yapmaya imkan sunabileceği düşünülmüştür. Bu araştırmada, Grafik Tasarım alanında yazılmış lisansüstü tezlerin detaylı bir şekilde analiz edilebilmesi için 11 kategori belirlenmiş ve son 17 yılın tezleri incelenmiştir. Bu kapsamda, belirlenen kategoriler; tezlerin hazırlandığı üniversiteler, lisansüstü eğitimin alındığı enstitüler, tezlerin türleri (yüksek lisans, doktora veya sanatta yeterlik), tezlerin yazım dili, tezlerin tamamlanma yılları, tezlerin hazırlanmasında görev alan danışman sayısı, danışmanların sahip olduğu akademik ünvanlar (örneğin profesör, doçent, doktor öğretim üyesi gibi), danışmanların cinsiyet dağılımı, tez yazarlarının yani araştırmacıların cinsiyetleri, tezlerde kullanılan araştırma

yöntemleri ve konu yönelimleri olarak belirlenmiştir. Her bir kategori, tezlerin farklı yönlerini detaylı olarak incelemeye olanak sağlamaktadır. Özellikle kullanılan araştırma yöntemleri, tez danışmanlarının akademik unvan ve cinsiyet dağılımları, tezlerin türleri ve yazım dili gibi kriterler üzerinden yapılan analizler, Grafik Tasarım alanındaki lisansüstü çalışmaların niteliğini belirlemede yardımcı olmaktadır. Bu şekilde yapılan değerlendirme, alandaki eğilimleri belirlemek, gelecekteki araştırmalara yön vermek ve daha fazla nitelikli çalışmanın ortaya konulmasını teşvik etmek açısından önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

İncelenen tezlerin üniversitelere ilişkin dağılımı incelendiğinde Ondokuz Mayıs Üniversitesinin en çok tez yazılan üniversite olduğu görülmüştür. İkinci sırada Gazi Üniversitesi, üçüncü sırada ise Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi yer almaktadır. 55 tez arasından Ondokuz Mayıs Üniversitesinde 21 tez, Gazi Üniversitesinde 10 tez yazımı gerçekleştirmiştir. Bu oran toplam tez oranının yarısından fazladır. Tezlerin enstitü dağılımına bakıldığında; 55 tezin 42'si Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yayımladığı belirlenmiştir. Çal (2016)'da 2007-2014 yılları arasında Sanat Eğitimi ile ilgili yayımlanan tezlerin en çok Eğitim Bilimleri Enstitüsünde tamamlandığını belirtmiştir. Bu durum 2014 yılından sonra da tezin enstitü bakımında değişmediğini düşündürmektedir.

Yıllara göre tez sayısında belirgin dalgalanmalar olduğu görülmüştür. Fakat 2022 yılında yapılan tez sayısında belirgin bir artış gözlenmiştir. Karadoğan (2024) tezinde özellikle 2019 ve 2023 yıllarında yapılan tez sayısında belirgin bir artış gözlemlendiğini belirtmiştir. Bu artışlar, bu yıllarda görsel sanatlar alanında daha yoğun bir araştırma faaliyetinin olduğunu göstermektedir. Pandemi döneminin araştırma faaliyetleri üzerindeki etkisi de göz önünde bulundurulduğunda, pandemi sonrasında biriken tezlerin 2022 yılında yayımlanmış olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca pandemi döneminde verilen ek süre ile tez bitirme süreleri 2022 yılına denk gelmiş olabilir. Bilimsel ve akademik araştırmalar için kullanılan atıf indeksi olan Web Of Science (WOS) kullanılarak Yegin (2023)'de yaptığı araştırmasında en fazla yayın 2017 yılında yapılmış olduğunu, çalışmalarda en çok atfı 2022 yılında alındığını belirtmiştir. Genel olarak, yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden daha fazla olduğu ve bu alanda yüksek lisans düzeyindeki araştırmaların daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Yayımlanan tezler arasında yüksek lisans programının sayıca fazla olmasının nedenlerinin biri yüksek lisans programlarının üniversitelerde fazla sayıda

açılması ve öğrenci sayısının da diğer program türlerine göre fazla olması söylenebilir.

İncelenen tezler yöntemlerine göre değerlendirildiğinde, nitel ve karma araştırma yöntemleri en yaygın kullanılan yöntemler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaların büyük bir kısmında tercih edilmesi hem nitel hem de karma yöntemlerin birlikte kullanıldığı araştırmaların grafik tasarım alanında daha kapsamlı sonuçlar elde etmeyi amaçladığını, bu alandaki çalışmaların derinlemesine analizler yapılmasına ve öznel deneyimlerin incelenmesine olanak tanıdığını göstermektedir. Özmütlu (2020)'de Grafik Tasarım ile ilgili tezleri incelediğinde en çok nitel araştırma yönteminin tercih edildiğini tespit etmiştir. Bu durum araştırmamızla ilgili tutarlıdır. Nicel yöntemlerin ise üçüncü tercih edilen yöntem olduğu tespit edilmiştir. Literatür tarama, betimsel tarama ve tarama yöntemlerinin daha az kullanıldığı, ancak belirli bir oranda kullanıldığı görülmüştür. İncelenen tezlerde yöntemi belirtilmemiş tezler olduğu görülmektedir. Betimleme yöntemi, görüşme, belgeler ve yayınlar yolu ile veri toplama yöntemleri ise çok az sayıda tercih edilmiştir.

İncelenen tezlerin cinsiyeti ile ilişkili bulgular incelendiğinde kadın araştırmacılar ile erkek araştırmacıların sayısının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Ancak oransal olarak kadın araştırmacı sayısı erkek araştırmacılara oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Tez danışmanının cinsiyeti ile ilgili bulgular incelendiğinde erkek danışmanların kadın danışmanlara oranla fazla olduğu gözlenmiştir. Tez danışmanı sayısı bakımından, 1 tez hariç hepsinin tek danışman ile çalıştığı belirlenmiştir. Bu durum, çok az araştırmanın birden fazla öğretim üyesi tez danışmanlığını üstlendiğini göstermektedir. Tez danışmanı ünvanı bakımından en çok Prof. Dr. ünvanına sahip olan öğretim üyesi seçildiği gözlenmiştir. Daha sonra Doç. Dr. ünvanına sahip lisansüstü tezlerin yayımlandığı belirlenmiştir. Buna göre Prof. Dr. ve Doç. Dr. gibi akademik olarak yüksek ünvana sahip lisansüstü tezlerin daha fazla yayımlandığı görülmüştür. Yıldırım (2024)'de Özgün Baskı Resim Eğitimi üzerine yazılan tezleri incelediğinde Prof. ve Doç. akademik ünvanlarının çoğunlukta olduğunu, Öz (2024)'de Sosyal Bilgiler alanında tezleri incelediğinde Prof. Dr. ve Doç. Dr. akademik ünvanlarının oldukça fazla olduğunu, Özmütlu (2020)'de araştırdığı makalesinde en çok Prof. Dr. akademik ünvana sahip danışmanların daha fazla tercih edildiğini

tespit etmişlerdir. Bu durum araştırmamızın diğer tezlerle (Öz,2024; Yıldırım,2024; Özmutlu, 2020) tutarlı olduğunu göstermektedir.

İncelenen tezler konu yönelimleri bakımından değerlendirildiğinde toplam 43 farklı kategori kapsamında değerlendirilebileceği görülmüştür. En çok tercih edilen konuların; Grafikte Bilgisayar Kullanımı, Afiş Tasarımı İnceleme, Tipografinin Önemi olduğu saptanmıştır.

Dijitalleşme çağında, Grafik Tasarımda bilgisayar kullanımının artması doğal bir sonuçtur. Bu konu, teknolojinin Grafik Tasarıma etkisini ve yeni araçların yaratıcı süreçlere katkısını anlamak açısından önemlidir. Afiş tasarımı, hem estetik hem de iletişim boyutuyla ilgi çekici bir alandır. Grafik Tasarım öğrencileri için işlevsel ve estetik tasarım becerilerini geliştirme açısından temel bir çalışma alanı olabilir. Tipografi ise, tasarımın önemli bir unsuru olarak dikkat çekmektedir. Bu konu, yazının bir iletişim aracı olarak tasarımla nasıl uyumlu hale getirilebileceğini anlamak açısından değerlidir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Grafik Tasarım alanında yapılmış tezlerin nitelik bakımından incelenmesi alana katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır. Bu gereklilik doğrultusunda, 2024 yılına kadar yayımlanmış tüm tezlerin bu çerçevede değerlendirilmesi, bilimsel açıdan büyük bir gereklilik arz etmektedir. Yapılan incelemeler sayesinde mevcut literatürün incelenmesi yapılmıştır. Böylece benzer alanlarda çalışan araştırmacılara önemli bir rehberlik işlevi görebilir. Tezlerin niteliksel olarak istatistiksel bir biçimde açığa çıkarılması, alandaki mevcut araştırmaların niteliklerini ortaya koymuştur. Ayrıca, ileriki tarihlerde yapılacak olan tez çalışmalarına ışık tutarak, daha önce yapılmış çalışmaların tekrarının önüne geçilmesine yardım edeceği ve böylece alandaki bilgi birikiminin daha verimli bir şekilde ilerleyeceği düşünülmektedir. Bu değerlendirmeler, hem araştırmacıların daha verimli bir araştırma süreci geçirmelerine yardımcı olacak hem de Grafik Tasarım alanında daha özgün ve etkili çalışmaların yapılmasını teşvik edebilir.

Araştırma kapsamında Türkiye’de yapılan tezler incelendiğinde 2024 yılına kadar Grafik Tasarım ile ilgili tamamlanan 38 Yüksek Lisans, 17 Doktora olmak üzere toplam 55 tezin tamamlandığı görülmektedir. Yüksek lisans tezleri doktora tezlerine oranla oldukça fazladır. Bu durumun nedeni; alanımızda açılan doktora programlarının az olması olabilir. Grafik Tasarım alanında özellikle doktora olmak üzere lisansüstü tez sayılarının artırılması önerilmektedir. Bu durum için Türkiye genelinde özel, kamu, kurum ve kuruluşlarında kariyer planlama olanakları artırılabilir. Tezlerin tamamının yazım dili Türkçedir.

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında Grafik Tasarım ile ilgili lisansüstü tezlerin en çok 2022 yılında yayımlandığı saptanmıştır. Tezlerin üniversitelere ilişkin dağılımı incelendiğinde Ondokuz Mayıs Üniversitesinin en çok tez yazılan üniversite olduğu görülmüştür. Tezlerin enstitü dağılımına bakıldığında en çok Eğitim Bilimleri Enstitüsünün tez yayımladığı belirlenmiştir. Araştırmacıların cinsiyeti ile ilişkili bulgular incelendiğinde kadın araştırmacılar ile erkek araştırmacıların sayısı birbirine yakındır. Ancak oransal olarak kadın araştırmacı sayısı erkek araştırmacılara oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun nedeni, lisans bölümlerinde okuyan öğrencilerin çoğunun cinsiyetinin kız olması olabilir. Tez danışmanının cinsiyeti ile ilgili bulgular incelendiğinde erkek danışmanların kadın

danışmanlara oranla fazla olduğu gözlenmiştir. Tez danışmanı sayısı bakımından, 1 tez hariç hepsinde tek danışman ile çalışıldığı görülmüştür. Tez danışmanı ünvanı bakımından, en çok Prof. Dr. ünvanına sahip olan öğretim görevlilerinin seçildiği gözlenmiştir. Araştırma yöntemlerine göre yapılan analizde, nitel ve karma araştırma yöntemlerinin en yaygın kullanılan yöntemler olduğu belirlenmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinin de tercih edilmesinin alan yazını zenginleştireceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada, 2007 yılından 2024 yılına kadar olan süreçte, son 17 yıl içinde Grafik Tasarım alanında yazılmış lisansüstü tezler incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda toplamda 55 teze rastlanmıştır. Ancak, bu değerlendirme sonucu ortaya çıkan bulgular, son 17 yıl içinde Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Bilim Dalında yayımlanan Grafik Tasarım ile ilgili lisansüstü tezlerin sayısının oldukça kısıtlı olduğunu göstermektedir. Bu durum, alandaki araştırma faaliyetlerinin sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Grafik Tasarım gibi teknolojik yeniliklerden yararlanan, topluma mesaj iletmek için aktif olarak kullanılan ve sürekli evrilen bir alanda daha fazla araştırma yapılması önerilmektedir.. Bu eksikliğin giderilmesi akademik literatüre önemli bir zenginlik katabilir. Artan araştırma sayıları, hem mevcut teorilerin ve uygulamaların daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesine olanak sağlayacak hem de alandaki yenilikçi eğilimlerin, yöntemlerin ortaya konmasına yardımcı olacaktır. Sonuç olarak, Grafik Tasarım alanında yapılacak daha fazla lisansüstü tez, alana katkı sağlayacak ve bu alandaki bilgi birikiminin gelişmesine önemli ölçüde katkıda bulunacaktır. Böylece lisansüstü çalışma sayılarının artırılması literatüre zenginlik katacağı düşünülmektedir.

İncelenen tezler konu yönelimleri bakımında değerlendirildiğinde 43 farklı kategoriye ayrılabilmesi, araştırmaların geniş bir yelpazeye yayıldığını ve Grafik Tasarım ile ilgili çeşitli yönlerin ele alındığını göstermektedir. Bu durum, Grafik Tasarım disiplininin çok boyutlu bir alan olduğunu ve farklı ilgi alanlarına hitap ettiğini ortaya koyabilir. En çok tercih edilen konuların; Grafikte Bilgisayar Kullanımı, Afiş Tasarımı İnceleme, Tipografinin Önemi olduğu saptanmıştır. Bu üç popüler konunun öne çıkması, çağımızın görsel iletişim ve teknolojik araçlarla olan ilişkisini yansıtabilir. Özellikle dijital tasarım becerilerinin önem kazandığı günümüzde, bu alanlardaki çalışmalar hem akademik hem de sektörel açıdan değerli görülmektedir. Daha az tercih edilen konulara yönelmek veya disiplinler

arası çalışmalarla yeni kategoriler oluşturmak, literatüre katkıda bulunabilir ve farklı perspektifler sunabilir.

6. KAYNAKLAR

- Ada, S. ve Baysal, Z. N. (2010). Türk eğitim sistemi ve etkili okul yönetimi. Pegem Akademi.
- Akdeniz, A. R. ve Küçük, M. (2016). Eğitim bilimine giriş. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Akdoğan, A. (2019). 2006-2018 yılları arasında mesleki resim-iş eğitimi alanında tamamlanan lisansüstü tezlerin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Alakuş, A. O., Mercin, L. (Ed.), Ayaydın, A., Vural, D. Ü., Tuna, S., & Yılmaz, M. G. (2009). Sanat eğitimi ve görsel sanatlar eğitimi. Pegem Akademi.
- Ambrose, G.ve Harris P. (2012) Grafik Tasarımın Temelleri, (Mehmet Emir Uslu), Literatür Kitabevi
- Arslan, M. (Ed.). (2009). Eğitim bilimine giriş. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Artut, K. (2009). Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri. Anı Yayıncılık.
- Becer, E. (2002). İletişim ve grafik tasarım (3. baskı). Dost Kitabevi Yayınları.
- Bektaş, D. (1992). Çağdaş grafik tasarımın gelişimi. Yapı Kredi Yayınları.
- Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi. (2024). Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı. <http://gse.ef.ibu.edu.tr/tr/page/resim-is-egitimi-anabilim-dali/15767> adresinden 20 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Buyurgan, S., ve Buyurgan, U. (2020). Sanat eğitimi ve öğretimi. Pegem Akademi.
- Buyurgan, S., ve Buyurgan, U. (2007). Sanat eğitimi ve öğretimi. Pegem Akademi.
- Çal, S. (2016). 2007-2014 yılları arasında Türkiye'de sanat eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin analizi (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Çepni, S. (2014). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. Seçkin Yayıncılık.
- Çepni, S. (2014). Bilim, fen, teknoloji kavramlarının eğitim programlarına yansımaları. In S. Çepni (Ed.), Kuramdan uygulamaya fen ve teknoloji öğretimi (11. baskı). Pegem Akademi.
- Dilmaç, O. (2010). 1914-1940 yılları arasında Avrupa'da eğitim alan sanatçılarımızın ülkemizdeki sanat eğitimine katkıları. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(23), 63-78. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/857053> adresinden 3 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.
- Gazi Eğitim Fakültesi. (2020). Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı/Tarihçe. <https://gef-guzelsanatlar-resimis.gazi.edu.tr/view/page/15898> adresinden 23 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.
- Gazi Eğitim Fakültesi. (2023). <https://gef-guzelsanatlar-resimis.gazi.edu.tr/view/page/260786> adresinden 18 Aralık 2023 tarihinde alınmıştır.
- Gazi Üniversitesi. (2020). Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Hakkımızda, Tarihçe. <https://gef-guzelsanatlar-resimis.gazi.edu.tr/view/page/260786> adresinden 20 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Gökçe, F. (2009). Değişme sürecinde devlet ve eğitim. Pegem Akademi.

- Gökmen, C. (2023). Türkiye'de 2017-2021 yılları arasında "Sanat Eğitimi" alanında yapılmış tezlerin analizi (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Greene, J. (2017). Recognizing the "muchness" in art education: a historical analysis of developments in education and art education since the 1950s and the finding your muchness photoshop curriculum . Sanat Eğitiminde "Çokluğun" Tanınması: 1950'lerden Bu Yana Eğitim ve Sanat Eğitimindeki Gelişmelerin Tarihsel Analizi ve Çokluğunuzu Bulmak Photoshop Müfredatı. The George Washington University Proquest Dissertations. <https://www.proquest.com/docview/1973192390/BA7A3A7DCAC6462CPQ/1?sourcetype=Dissertations%20&%20Theses> 3 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- İnan, K. (2008). Eğitim ve ideoloji. Kalkedon Yayınları.
- Ings, W. (2011), Otobiyografik Grafik Tasarım Tezlerinde Sorgulama Yöntemi Olarak Sezgisel Yöntemleri Yönetmek. Uluslararası Sanat ve Tasarım Eğitimi Dergisi, 30: 226-241. <https://doi.org/10.1111/j.1476-8070.2011.01699.x> 4 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Karadoğan, F. A. (2024). Türkiye'de görsel sanatlar alanında yetenekli bireylere yönelik yazılan lisansüstü tezlerin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Kerimoğlu, İ. (2022). 2000-2021 yılları arasında sanat eğitiminde 3 boyutlu uygulamaları konu alan lisansüstü tezlerin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim İş Eğitimi Bilim Dalı.
- Kırıçoğlu, O. (2002). Sanatta eğitim görmek, öğrenmek, yaratmak. Pegem A Yayıncılık.
- Kurtuluş, Y. (2002). İlköğretimde resim-iş derslerinin haftalık ders dağıtımı içindeki yeri ve öğrenciler üzerindeki etkileri. Milli Eğitim Dergisi, 153-154.
- Kuzgun, Y., Deryakulu, D., Şimşek, A., Yeşilyaprak, B., Salı, J. B., Pişkin, M., Bıkmaz, F. H., & Özyurt, B. E. (2014). Bölüm 1. In Y. Kuzgun & D. Deryakulu (Ed.), Eğitimde bireysel farklılıklar (ss. 1-11). Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Kuzgun, Y., Deryakulu, D. (Ed.) (2004). Eğitimde bireysel farklılıklar. Nobel Yayın Dağıtım.
- M. E. Ş. (2021, Aralık). Yüz yüze eğitime dönüşte 180 gün. 20144118_Sayfalar-104-113_1 Pdf (Www.meb.gov.tr). https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_02/20144118_Yuzyuze_Egitime_Donuste_180_Gun-sayfalar-104-113_1.pdf 3 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2023). Sanat Eğitimi Dersi Öğretim Programı.
- Milli Eğitim Müdürlüğü. (1999). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü Brifingi.
- Mimar Sinan Güzel sanatlar Üniversitesi. (2021). Grafik Tasarım Bölümü/ Tarihçe. <https://msgsu.edu.tr/akademik/iletisim-fakultesi/bolumler/grafik-tasarimi-bolumu> adresinden 21 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2024). Yükseköğretim ile ilgili genel bilgiler/tanımlar. <https://www.osym.gov.tr/TR,1371/tanimlar> adresinden 20 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Öğretmen Eğitimi Dizisi. (1998). Fakülte-okul iş birliği. YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Öğretmen Eğitimi Dizisi. (1999). Türkiye'de öğretmen eğitiminde standartlar ve akreditasyon. Yükseköğretim Kurulu Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Öğretmen Eğitimi Dizisi. (1999). Türkiye'de öğretmen eğitiminde standartlar ve akreditasyon. YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.

- Öz, N. (2024). Sosyal bilgiler eğitiminde öğretmen görüşleri üzerine nitel yaklaşımla yapılan lisansüstü tezlerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Özer, B., Eren A., Yazar T., (2013) 1992-2012 Yılları Arasında Güzel Sanatlar Eğitimi Alanında Türkiye'de Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi Cilt: 9 Sayı: 4, 497 – 510 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eku/issue/5458/74020> adresinden 20 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Özer, B., Eren, A., & Yazar, T. (2013). 1992-2012 Yılları Arasında Güzel Sanatlar Eğitimi Alanında Türkiye'de Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi / Analysis of Graduate Thesis Papers in Turkey in the Field of Fine Arts Education Between 1992 and 2012. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 9(4), 497-510.
- Özmutlu, A. (2020). Grafik tasarım alanındaki araştırma eğilimlerinin lisansüstü tezlere dayalı olarak incelenmesi. Turkish Studies-Social Sciences, (15/8), 3691-3711. https://turkishstudies.net/social-sciences?mod=makale_tr_ozet&makale_id=43701#6 6 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Kartopu, S. (2016). Türkiye'de Görsel Sanatlar Alanında Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Betimsel İncelemesi. Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi1(1), 81-98. <https://doi.org/10.29250/sead.285526> 6 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Sağlam, M., Terzioğlu, T., Çavdar, A., Şuhubi, E. ve Gürüz, K. (1995). Sabah oturumu. E. Yücaoglu (Ed.), Türkiye'de ve dünyada yükseköğretim, bilim ve teknoloji içinde (s. 1-22). Rem Ofset Ltd. Şti.
- San, İ. (2010) Sanat eğitimi kuramları. Ütopya Yayınları.
- Semiz, G. (2023). Sanat eğitimi kapsamında eğitim fakültesi güzel sanatlar ana bilim dalı lisans programlarına ilişkin akademisyen görüşleri (Yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2016). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. (Resmi Gazete Sayısı: 29690) <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden 21 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- T.C. MEB. (2018). Görsel sanatlar dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar).
- T.C. MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü. (2006). Görsel sanatlar dersi öğretim programı (1-8. sınıflar).
- Türk Dil Kurumu. (2024) Sözlük/ Eğitim <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 21 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Türker, İ. H., ve Özdemir, F. (2014, Cilt: 3 Sayı: 1, 360-379). Resim-iş eğitimi programları grafik ana sanat ders içerikleri ve işleniş biçimleri . Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/buefad/issue/3814/51146> adresinden 21 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Twemlow, A. (2011). Grafik tasarım ne içindir? (Dalsu Özgen, Çev.). YEM Yayın.
- Uysal, A. (2005). İlköğretimde verilen sanat eğitimi derslerinin yaratıcılığa etkileri. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(1), 41–47.
- Varış, F. (1972). Türkiye'de lisans-üstü eğitim pozitif bilimlerin temel ve uygulamalı alanlarında. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 23.
- Vural, B. (Ed.). (Yazıcı, H., Bayrak, İ., Altınköprü, T., Özkan, Z. & Kandemir, A., Danışmanlar). (2004). 11. Bölüm: Öğrenci merkezli eğitim ve çoklu zeka. Hayat Yayıncılık.

- Yegin, Y.K. (2023).“Grafik Tasarımı” Alanında Yapılan Çalışmaların İncelenmesi: Wos Örneği. Social Mentality And Researcher Thinkers Journal (Smart Journal). 4607-4616<https://smartofjournal.com/?mod=tammetin&makaleadi=&key=72395> 6 Kasım 2014 tarihinde alınmıştır.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.
- Yıldırım, S. (2024). Özgün baskıresim ve özgün baskıresim eğitimi üzerine yazılan lisansüstü tezlerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yılman, M. (2006). Türkiye’de öğretmen eğitiminin temelleri. Nobel Yayın Dağıtım.
- Yolcu, E. (2009). Sanat eğitimi kuramlar ve yöntemleri. Nobel Yayın Dağıtım.
- YÖK. (2019). Resim-İş öğretmenliği lisans programı. Yükseköğretim Kurumu. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Resim_Is_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf adresinden 23 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- YÖK. (2019). Resim-İş öğretmenliği lisans programı. Yükseköğretim Kurumu. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Resim_Is_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf 20 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

7. EKLER

EK 7.1: 2007-2024 yılları arası Grafik Tasarım ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezleri inceleme veri tablosu

Sıra	TEZ NUMARASI	TEZ BAŞLIĞI	KONU YÖNELİMLERİ	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ	TÜRÜ (YÜKSEK LİSANS, DOKTORA)	TEZİN YAZIM DİLİ	TAMAMLANMA YILI	DANIŞMAN SAYISI	TEZ DANIŞMANININ ÜNVANI	TEZ DANIŞMANININ CİNSİYETİ	ARAŞTIRMACININ CİNSİYETİ	YÖNTEM (MODEL/ DESEN)
1	217547	Eğitim fakülteleri resim-iş öğretmenliği bölümlerinde grafik eğitiminde bilgisayar ve baskı teknolojisinin kullanımı	Grafikte Bilgisayar Kullanımı	Selçuk Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Yüksek Lisans	Türkçe	2007	1	Yrd. Doç.	Erkek	Erkek	Belirtilmemiş
2	215658	İlköğretim 1. kademe birinci sınıf Türkçe-matematik ve hayat bilgisi ders kitaplarındaki illüstrasyonların grafiksel açıdan incelenmesi	İllüstrasyon İnceleme	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Yüksek Lisans	Türkçe	2008	1	Prof.	Erkek	Kadın	Nitel
3	227879	Güzel sanatlar fakülteleri grafik bölümü öğrencilerinin amblem inceleme yoluyla grafik değerlendirme becerilerinin belirlenmesi	Amblem İnceleme	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2009	1	Prof Dr.	Erkek	Kadın	Karma
4	239347	Absolut vodka örneği üzerinden marka imajı yaratma yöntemi olarak kurumsal afiş tasarımları	Afiş Tasarımı İnceleme	Dokuz Eylül Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2009	1	Doç Dr.	Erkek	Kadın	Bitimleme yöntemi
5	278062	Photoshop programının grafik anasanat atölye öğrencilerine bilgisayar destekli öğretimde CD ile öğretilmesinin değerlendirilmesi	Grafikte Bilgisayar Kullanımı	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2010	1	Yrd. Doç.	Erkek	Erkek	Nicel
6	253184	Türkiye'de eğitim amaçlı çocuk dergilerinde karşılaşılan temel grafik tasarım sorunları ve sorunlara çözüm önerileri	Grafik Tasarım Sorunları	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Doktora	Türkçe	2010	1	Doç.	Erkek	Kadın	Literatür Tarama Yöntemi
7	264385	İlköğretim ders kitaplarında kullanılan resimlerin 7-9 yaş öğrencilerinin öğrenme ve yaratıcılıklarına etkileri	Kitaplarda Kullanılan Resimleri İnceleme	Selçuk Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2010	1	Dr.	Erkek	Kadın	Görüşme

8	278581	İletişim aracı olarak tipografinin duygu aktarımındaki rolü ve önemi	Tipografinin Önemi	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Yüksek Lisans	Türkçe	2010	1	Yrd. Doç.	Kadın	Erkek	Tarama modeli
9	280640	Konya Sultan Selim/Selimiye Camisi'ndeki kalem işi çalışmalarının grafiksel açıdan incelenmesi	Kalem İş Çalışmalarını Grafiksel İnceleme	Selçuk Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2011	1	Doç. Dr.	Erkek	Erkek	Literatür Tarama
10	300735	Görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin grafik konularını uygulamada karşılaştıkları sorunlar	Grafik Tasarım Sorunları	Niğde Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Yüksek Lisans	Türkçe	2012		Yrd. Doç. Dr.	Kadın	Kadın	Nitel
11	319974	1960 sonrası tipografi ve sanatsal etkileşimi	Tipografinin Önemi	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2012	1	Yrd. Doç.	Kadın	Kadın	Betimsel Tarama Yöntemi
12	328702	Özel yetenek sınavı sonuçları ile lisans eğitim sürecindeki alan derslerine dayalı başarı durumlarının değerlendirilmesi (S.Ü. Güzel Sanatlar Fakóltesi Grafik Bölümü örneği)	Grafik Bölümü Örneği	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2012	1	Prof. Dr.	Erkek	Erkek	Nitel
13	345609	Ülkemizde sektörel gereksinimler ekseninde meslek yüksekokulları grafik tasarımı programları	Grafik Tasarım Programları	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2013	1	Doç. Dr.	Erkek	Erkek	Betimsel Tarama Yöntemi
14	356801	İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk hikaye kitaplarında görsel düzen ve tipografi	Kitaplarda Kullanılan Resimleri İnceleme ve Tipografi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2013	1	Doç. Dr.	Erkek	Kadın	Nitel
15	372158	Türk grafik sanatı eğitimine katkısı açısından grafik sanatçısı Sait Maden'in sanatı ve düşünceleri üzerine bir araştırma	Grafik Sanatçısı İnceleme	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2014	1	Doç. Dr.	Erkek	Kadın	Literatür Tarama
16	380240	Grafik tasarım dersinde zihin haritası uygulamaları	Grafik Tasarım Dersinde Zihin Haritası	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2014	1	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	Erkek	Karma
17	396927	Cumhuriyet sonrası Türk grafik tasarımcılarının Türk grafik tasarım eğitimine etkileri	Grafik Tasarımcıları n Grafik Tasarıma Etkisi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2015	1	Prof. Dr.	Erkek	Kadın	Literatür Tarama
18	449655	Tiyatro afişlerinin grafik tasarım ilkeleri bakımından analizi ve eğitsel açıdan değerlendirilmesi	Afiş Tasarımı İnceleme	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2015	1	Yrd. Doç.	Erkek	Erkek	Belirlenmemiř

19	425157	Resim-iş eğitimi programında okutulan anasanat atölye grafik dersine yönelik öğrenci görüşleri	Grafik Dersi Öğrenci Görüşleri	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2015	1	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	Erkek	Tarama
20	430487	Televizyonda yayımlanan obezite ile ilgili kamu spotlarının obez bireylerin kilo vermeye yönelik tutum ve inançları üzerine etkisi ve grafik tasarım açısından incelenmesi	Obezitenin Grafik Tasarım Açısından İncelenmesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2015	1	Prof. Dr.	Erkek	Kadın	Tarama
21	396919	Bilimsel içerikli görsel öğelerin sağlık alanında ve pedagojisinde kullanımı	Görsel Öğelerin Kullanımı	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2015	1	Doç. Dr.	Erkek	Erkek	Betimsel Tarama Yöntemi
22	442982	Değişen paradigmlar ekseninde görsel iletişim tasarımının lisans ve lisansüstü eğitim programlarına yansımaları	Görsel İletişim Tasarımı	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2016	1	Doç. Dr.	Erkek	Kadın	Karma
23	428813	Pop-art akımının özgün baskı atölye dersinde öğrenci çalışmalarına etkisi	Pop-Art Akımının Özgün Baskı Atölyeye Etkisi	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2016	1	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	Kadın	Nitel
24	456625	Grafik tasarım temel disiplinlerinden tipografinin öğretiminde vektörel tabanlı yazılımların kullanımı	Tipografinin Önemi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2017	1	Prof.	Kadın	Erkek	Nicel
25	463296	Logo tasarımında marka stratejilerinin önemi	Logo Tasarımı	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2017	1	Doç. Dr.	Erkek	Erkek	Literatür Tarama
26	516815	Resim-iş öğretmenliği programı grafik anasanat atölye dersinde grafik tablet kullanımı	Grafikte Tablet Kullanımı	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2018	1	Prof.	Erkek	Erkek	Nicel
27	587644	Grafik tasarım eğitimi alan öğrencilerin estetik düzeylerinin şekillenmesinde kitsch olgusunun rolü	Grafik Tasarım Eğitiminde Kitsch Olgusu	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2019	1	Prof. Dr.	Erkek	Kadın	Nitel
28	600540	Grafik tasarım ön lisans eğitim sürecindeki uygulama araçları işlevselliğinin öğrenci yönünden değerlendirilmesi, Bayburt Üniversitesi örneği	Grafik Dersi Öğrenci Görüşleri	Atatürk Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2019	1	Prof. Dr.	Erkek	Erkek	Nicel
29	588345	Bir materyal olarak teknoloji ve tasarım dersi ürün dosyalarının biçimsel ve tipografik açıdan incelenmesi	Tipografik Açıdan İnceleme	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2019	1	Prof.	Kadın	Kadın	Yayınlar Yolu İle Veri

30	586833	Matbaa teknolojilerinin grafik tasarım uygulamalarına yansması	Matbaanın Grafik tasarıma Yansması	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2019	1	Prof. Dr.	Erkek	Erkek	Nitel
31	596497	Bilgileendirme tasarımı sisteminin işlevselliği ve kullanım durumlarına ilişkin görüşlerin incelenmesi: BAİBÜ örneği	Bilgilendirme Tasarım Sistemi	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2019	1	Dr. Öğr. Üyesi	Kadın	Kadın	Nicel
32	600045	Bir materyal olarak teknoloji ve tasarım dersi ürün dosyalarının biçimsel ve tipografik açıdan incelenmesi	Tipografik Açıdan İnceleme	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2019	1	Dr. Öğr. Üyesi	Kadın	Erkek	Nicel
33	641635	Bir eylem araştırması olarak İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi (IMOGA)	Grafik Sanatlar Müzesi Eylem Araştırması	Marmara Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2020	1	Prof. Dr.	Kadın	Kadın	Nitel
34	634290	Seçmeli grafik tasarım dersi kapsamında bilgisayar desteği ile resimleme uygulamalarına yönelik bir eylem araştırması	Grafikte Bilgisayar Kullanımı	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Doktora	Türkçe	2020	1	Prof. Dr.	Erkek	Erkek	Karma
35	627493	Disiplinlerarası ilişkiler bağlamında medikal illüstrasyonun nazal cerrahi eğitimindeki yeri – fotoğraf ve yazılı anlatım ile karşılaştırılması	İllüstrasyon İnceleme	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2020	1	Prof.	Kadın	Erkek	Karma
36	638422	Grafik anasanat dersi öğrencilerinin görsel iletişim dili oluşturmada karşılaştığı sorunlar	Grafik Tasarımda Karşılaşılan Sorunlar	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2020	1	Prof.	Kadın	Erkek	Nitel
37	630436	Ortaokul 5. sınıf ders kitaplarında kullanılan görsellerin bu yaş gurubu (9-11) öğrencilerin eğitimine katkısı ve gelişim düzeyine uygunluğunun incelenmesi (Sivas ili örneği)	Kitaplarda Kullanılan Resimleri İnceleme	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2020	1	Doç. Dr.	Erkek	Kadın	Nicel
38	656479	Etkileşimli ortaokul eğitim yazılımlarının grafik tasarım ilkeleri ve kullanımı açısından öğretmen görüşleri	Grafik Tasarım İlkeleri	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Yüksek Lisans	Türkçe	2020	1	Prof. Dr.	Erkek	Kadın	Nicel
39	694374	Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin görsel okuryazarlığını geliştirmede görsel kültür kuramının etkileri	Görsel Kültür Kuramı	Dicle Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2021	1	Prof. Dr.	Erkek	Kadın	Karma
40	655183	Ürün tercihinde ambalaj tasarımlarının satın alma davranışlarına etkisinin incelenmesi ve ambalaj tasarımına yönelik bir ders programı önerisi	Ambalaj Tasarımı	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2021	1	Prof. Dr.	Kadın	Kadın	Karma

41	752374	Grafik tasarım eğitimi alan lisans öğrencilerinin hazır imge kullanımına yönelik tutumları	Grafik Tasarımda Hazır İmge Kullanımı	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2022	2	Dr. Öğr. Üyesi Prof. Dr.	Erkek	Kadın	Literatür Tarama
42	769684	Güzel sanatlar eğitimi bölümlerindeki grafik tasarım eğitimine ilişkin sektör çalışanlarının görüşleri	Grafik Tasarım Eğitimi Sektör Çalışanları Görüşleri	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Yüksek Lisans	Türkçe	2022	1	Dr. Öğr. Üyesi	Kadın	Erkek	Nitel
43	772605	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde 9. sınıf kız öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler ile grafik dalına olan talep oranının ilişkisinin araştırılması (İstanbul/Üsküdar örneği)	Grafik Dalına Talep Oranı	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2022	1	Dr. Öğr. Üyesi	Kadın	Kadın	Nitel
44	722964	Görsel sanatlar eğitiminde kavrama dayalı öğrenme	Kavrama Dayalı Öğrenme	Anadolu Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2022	1	Dr. Öğr. Üyesi	Erkek	Kadın	Nitel
45	719317	Görsel sanatlar dersindeki grafik tasarımı konularının 8. sınıfta istasyon tekniğiyle işlenmesinin öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve kalıcılığa etkisi	Grafik Tasarım Konularını İşleme Tekniği	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Doktora	Türkçe	2022	1	Prof.	Erkek	Erkek	Nitel
46	734723	Tüketim estetiği ile gelişen-dönüşen teknolojiler ve Grafik Tasarım Anasanat Dalına yansımaları	Teknolojinin Grafik Tasarım Anasanat Dalına Yansıması	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Doktora	Türkçe	2022	1	Prof. Dr.	Erkek	Kadın	Karma
47	772606	Yayın grafiği dersinde dergi sayfa tasarımı konusunda dijital iletişim kanallarının kullanılmasının öğrenci çalışmalarına etkisi	Dijital İletişim Kanallarının Öğrenci Çalışmasına Etkisi	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2022	1	Doç. Dr.	Erkek	Kadın	Nitel
48	739959	Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı programlarında öğrencilerin anasanat atölye tercihleri ve tercihlerin beklentilerini karşılama düzeyi	Öğrencilerin Atölye Tercihleri	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2022	1	Doç. Dr.	Erkek	Kadın	Karma
49	724653	Görsel sanatlar eğitimine yönelik müze rehberi tasarımı	Müze Rehberi Tasarımı	Anadolu Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2022	1	Dr. Öğr. Üyesi	Kadın	Kadın	Nitel
50	804478	Öğrenme grafikleri: Ders materyallerinde görsellerin planlanması, tasarlanması ve değerlendirilmesi	Grafik Tasarlama	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2023	1	Prof. Dr.	Erkek	Erkek	Karma

51	823678	Türkiye ve Pakistan'daki yükseköğretim grafik tasarım eğitiminin müfredat programları açısından karşılaştırılması	Grafik Müfredat Programı Karşılaştırması	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Yüksek Lisans	Türkçe	2023	1	Prof. Dr.	Erkek	Kadın	Nitel
52	799274	Güzel sanatlar liselerinde okutulan grafik tasarım dersinde sürdürülebilirlik	Grafik Tasarım Dersinde Sürdürülebilirlik	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Yüksek Lisans	Türkçe	2023	1	Prof. Dr.	Erkek	Kadın	Karma
53	776127	Grafik tasarım atölye derslerinde fotoğraf okuma yöntemleri ile fotoğrafik imge üretimi	Grafik Tasarım Dersinde Fotoğrafik İmge Üretimi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Doktora	Türkçe	2023	1	Prof. Dr.	Erkek	Erkek	Karma
54	787162	Afiş tasarımında fotoğrafik ve vektörel illüstrasyon yöntemlerinin öğrencilerin tasarım becerilerine etkisi ve göstergebilim açısından incelenmesi	Afiş Tasarımı İnceleme	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Doktora	Türkçe	2023	1	Prof.	Kadın	Erkek	Karma
55	868933	Türk mitolojisinde yer alan sembollerin grafik tasarım sanatına yansımaları	Sembollerin Grafığa Yansımaları	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri	Yüksek Lisans	Türkçe	2024	1	Prof. Dr.	Erkek	Kadın	Nitel

EK 1 (devam): 2007-2024 yılları arası Grafik Tasarım ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezleri inceleme veri tablosu